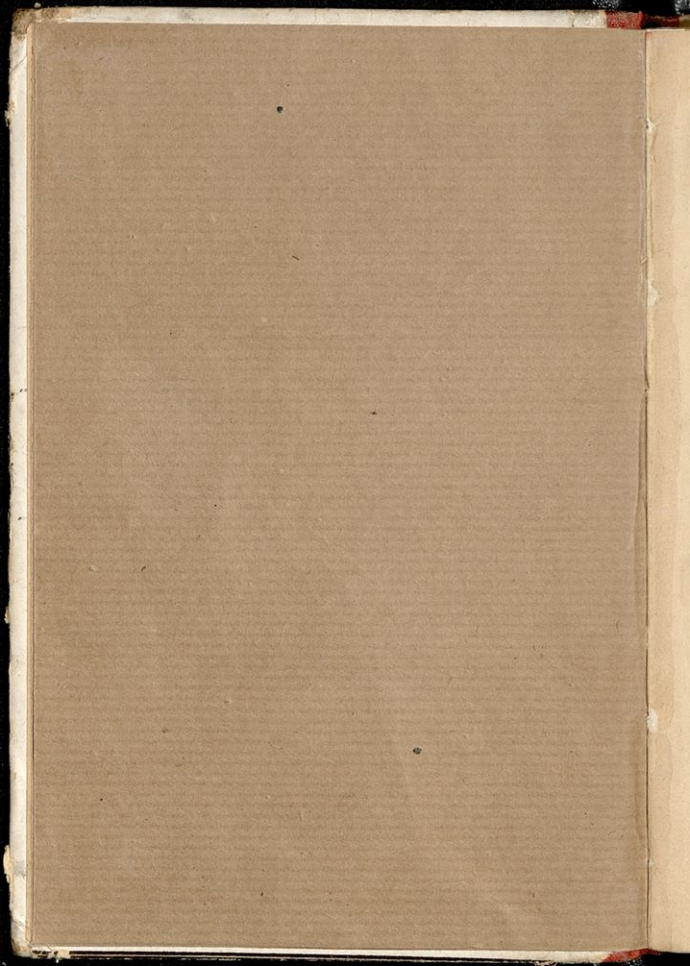

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

111446

rsenove
pravljice.

B
117

Andersenove pravljice

za mladino.

Izbral in poslovenil

Fran Nedeljko.

V Ljubljani, 1896.

Založil J. GIONTINI. — Tisek R. MILIČ-eve tiskarne.

111446

111446

DFZd 5780/1952

Starec Peskar.

Ni ga na svetu človeka, ki bi pripovedoval tako mične pravljice, kakor jih zna starec Peskar. Zvečer, kadar otroci lepo mirno sede za mizo, pride starec po hodniku, tiho odpre vrata ter otrokom naglo vrže v oči silno drobnega peska, tako da jih morajo zapreti. Seveda ga otroci takrat ne vidijo. Tedaj pa brzo švigne za njih ledja, pa jim tako nežno piha za vrat, in nato se jim glavica steži, toda ne boli jih. Ta starec ima namreč jako rad otroke, ne stori jim nič žalega, nego samo hoče, da se umire in da si odpočinejo. To pa se zgodi najbolje tedaj, kadar so v postelji.

Ko otroci zaspe, sede starec kraj njih na posteljo, pa jim pripoveduje vsakojake pravljice. Oblečen je neizrečno lepo. Obleka mu je svileni ter se sveti v vsakeršnih barvah. Zmiraj nosi s seboj po dva dežnika; na enem so naslikane raznovrstne slike, in kadar ga razprostre nad dobrimi otroki,

tedaj se jim zasanja o najlepših rečeh; na drugem ni nobene slike, in tega odpira le nad porednimi otroci, katerim se potem po cele noči nič ne sanja.

Čujmo tedaj, kako je starec Peskar ves teden vsakega večera prišel k malemu dečku Hjalmarju in kaj mu je pripovedoval. Vsega skupaj je sedem takih pravljic, ker ima teden sedem dni.

Ponedeljek.

„Pokazati ti hočem zdaj ves svoj blišč!“ rekel je stari Peskar Hjalmarju zvečer, ko je bil že deček v postelji. In v tem hipu se izpremene vse cvetlice po cvetličnjakih v velika drevesa, ki iztezajo vejevje po stenah in stropu, tako da je soba kakor najlepša hladnica. Vsaka veja je bila polna cvetja, a vsak cvet je bil lepši kot najlepše rože ter je vonjal liki balzam, a človek ga je tudi lahko jedel, zakaj bil je slajši od medu. Sadje se je svetilo kakor zlato, a lepe bele potičice so bile polne grozdjičja. Vse je bilo tako lepo, da si lepše ne moremo misliti. Hipoma se zasliši iz miznice, v kateri so bile shranjene Hjalmarjeve knjige, grozen vrišč.

„Kaj je to?“ vpraša Peskar in odpre miznico. Bila je ondu računska tablica, in

na nji se je razgrajalo. V računsko nalogo se je ukradla napačna številka, in zbok tega so se uprle ostale številke in so hotele zbežati. Pisalce, ki je bilo privezano na tablo, pa je skakalo kakor psiček ter je hotelo skočiti številkam na pomoč, ali bilo je zastonj. Pa tudi v Hjalmarjevi pisanki je bil tak nemir in krik, da je bilo strašno. Na vsaki strani je bila po jedna vrsta lepih pismenk, in to je bil predpis. Zraven teh pismenk so stale druge, katere je zapisala Hjalmarjeva roka. Zdelo se je sicer, da so te pismenke podobne onim v predpisu, samo da se niso držale tako ravno, nego so se nagibale ta sem, a druga tja.

„Glejte, tako se vam je treba držati!“ reče predpis. „Treba je, da stojite nekoliko postrani, a vender krepko in lahno!“ — „Rade bi se držale, kakor je treba,“ odgovore Hjalmarjeve pismenke; „ali ne moremo se, ker smo tako slabe in nevedne!“

„No, tedaj pa vam damo nekoliko leka!“ reče stari Peskar. „Oj ne!“ vzkliknejo Hjalmarjeve pismenke, pa se precej vzravnaajo kakor sveče, tako da jih je veselje gledati.

„Zdaj jih pa malo povežbam!“ de Peskar in jih začne vežbati. „Jeden, dva — jeden, dva!“ In stale so ravno kakor one

v predpisu. Toda ko se je zjutraj Hjalmar vzbudil in je pogledal v pisanko, bile so pismenke prav tako slabe in grde kakor prej.

Torek.

Ko je Hjalmar zadremal v postelji, precej je stari Peskar s čarobno brizgalnico pokropil vse stvari v sobi, in takoj so se oživele ter se pogovarjale o marsičem. Nad Hjalmarjevo posteljo je visela velika slika v lepo pozlačenem okviru. Kazala je lepo okolico. Ko je Peskar pokropil to sliko, oživela se je tudi ona. Ptice na nji so zapele, veje na drevji so se zagibale, kakor bi jih zamajal veter, in oblaki so se podili po zraku tako naravno, da se je videla njih senca na tistem kraji, čez katerega so pluli.

Stari Peskar vzdigne zdaj malega Hjalmarja, tako da stoji deček v okviru, in to ravno v travi, naslikani na podobi. Solnce je sijalo nanj skozi vejevje, in deček je stekel k vodi in sedel v čolnič, ki je bil ondu pripravljen. Čolnič je bil pobarvan z rdečo, belo in modro barvo, a jadra na njem so se svetila kakor srebro. V tem priplavata k čolniku dva krasna laboda, bela kakor sneg, vprežeta se pred čolnič ter ga vozita ob bregovih, na katerih zeleni prijazen gozdič. Kraj čolniča pa so plavale najlepše

srebrne in zlate ribice, a v dveh dolgih vrstah so za njim letele vsakovrstne ptice. Mušice so se igrale po zraku, in brneči hrošči so se vsak hip zaletavali v čolnič. Vse, vse je hotelo spremljati Hjalmarja, in vsak mu je vedel povedati kako pravljico.

To je bila vožnja, kakeršne si človek komaj more želeti. Gozdič na obali je bil zdaj gost in teman, zdaj lepo urejen kakor sadni vrt z različnim cvetjem ter obsijan s solnčnimi žarki. Tu in tam je stal dvorec od stekla in marmorja, a na njegovih hodnikih so stale samo krasno oblečene cesaričine, kraljičine in kneginje. In vse te so bile tiste deklice, katere je Hjalmar poznal in s katerimi se je večkrat igral. Pred vsakim dvorcem so stražili cesarjeviči, kraljeviči in knežiči; imeli so pripasane zlate meče ter so sipali zgolj grozdje in kositerne vojake.

Zdaj je Hjalmar hodil po gozdu, zdaj po prekrasnih dvoranah, zdaj po velikih, lepih gradovih. Prišel je tudi v grad, kjer je stanovala nekdanja njegova pestunja, ki ga je imela toli rada, ko je bil še majhen in ni mogel hoditi.

Videl jo je, kako ga je milo pozdravljala, in slišal, kako mu je pela pesenco, katero je nekoč poslušal toli rad. In vse pti-

čice so pevale ž njo, cvetlice so plesale, in drevje je veselo kimalo, kakor bi stari Peskar tudi njemu pravil prekrasne svoje pravljice.

Sreda.

Oh, kako je deževalo! Hjalmar je slišal celo v spanji, kako je pluskalo, in ko je stari Peskar odprl okno, razprostiralo se je pred hišo veliko jezero in krasna ladja je stala pripravljena za odhod.

„Ako se hočeš peljati z menoj na ladji, Hjalmar, lahko nocoj prepotuješ razne kraje in zjutraj boš že zopet doma.“

In mahoma stoji Hjalmar v praznični obleki na krasni ladji.

V tem se razvedri, a ladja splava po ulicah, obide cerkev, pa izide na polje, izpremenjeno v veliko jezero. Jadrali so, dokler naposled ni bilo več videti suhe zemlje.

Spotoma zapazijo jato štorkelj, ki so takisto ostavile dom ter se napotile v toplejše kraje. Letele so druga za drugo. Jedna izmed njih je bila že tako upehana, da ni mogla več dalje. Ostala je za drugimi, padala niže in niže, trepnila še nekolikokrat s perutimi, ali zastonj. Zdajci je padla na krov one ladje, na kateri se je vozil Hjalmar.

Pograbi jo mornar, pa jo zapre v kurnik med kokoši, race in pure. Uboga štoklja je stala čisto preplašena med njimi.

„Glejte no, kdo je to?“ zarepenčijo se kokoši. Puran se oholo napihne in jo pogleda po strani; race se rinejo navzad ter gagajo druga drugi: „Hitimo, hitimo!“

Štoklja je pripovedovala o topli Afriki, o visokih piramidah in o noji, ki kakor divji konj dirja čez puštinjo. Toda race o vsem tem niso razumele ničesar, zato so se spogledavale in šepetale: „Kako je vender ta ptica neumna!“

„Kajpada neumna!“ reče puran in zažlobudra svoj: „Bur, bur, bur.“ Štoklja umolkne in se zamisli v svojo Afriko. Ali mali Hjalmar stopi h kurniku, odpre vrata in pokliče štokljo, ki vesela odskače za njim na krov. Tu se odpočije, in videti je, kakor bi prijazno kimala Hjalmarju ter ga zahvaljevala za izkazano dobroto. Nato razprostre krila ter zleti v toplejše kraje.

Kokoši pa zakokodakajo, race zagagajo, in puran se našopiri ter se zardi od jeze.

„Le počakajte, jutri vas skuhamo na juhi!“ izpregovori Hjalmar in nato se vzbudi, ležeč na postelji.

Četrtek.

„Nikar se ne boj, Hjalmar!“ reče stari Peskar. „Glej, tu imam drobno miško!“ Izgovorivši mu pomoli roko, na kateri sedi drobna živalca. „Ta miška te je prišla vabit v svate. Tu sta dve miški, ki se nocoj poročita. Stanujeta namreč pod tlakom jedilne shrambe tvoje mamice.“

„Ali kako naj pridem skozi mišjo luknjo v njiju stanovanje pod tlakom?“ vpraša Hjalmar začuden.

„To je moja skrb!“ odgovori stari Peskar in pokropi Hjalmarja s čarobno brizgalnico. Deček se zmanjša, da ni večji od palca.

„Zdaj pa si lahko od kositernega vojaka izposodiš obleko; prav se ti bo prilegala, saj je tudi lepo, če človek v vojaški opravi pride v družbo,“ reče Peskar.

„Kajpada!“ méni Hjalmar in zdajci je že v opravi jednega svojih kositernih vojakov.

„Ali ne bi hoteli, dragi gospodič, sesti v naprstnik svoje mamice, da vas odvedem na naš dom?“ reče miška, ki ga je prišla vabit na svatbo.

Hjalmar sede v naprstnik, a miš ga potegne v svojo luknjo. Najprej dospo v dolg hodnik pod tlakom, toli ozek, da se komaj prerijejo skozenj; ves hodnik je razsvetljen s trohnečim lesom.

„Ali ne diši tukaj prijazno?“ vpraša Hjalmarja miška, ki ga je vodila. „Ves hodnik je namazan z najukusnejšo slanino.“

Zdaj pa pridejo že tudi v veliko dvorano. Tu so na desni strani stale same miške pa so šepetale in šepetale, kakor bi se druga šalila z drugo; na levi pa so stali sami mišjaki ter si s šapicami gladili častite brade. Na sredi sta bila zaročenca, stoječa v skorji izdolbenega sira.

Več in več je prihajalo povabljenih mišij, in naposled se jih je dvorana napolnila tako, da nisi mogel ni iz nje ni vanjo. Tudi dvorana je bila vsa namazana z dišečo slanino. In to je bila vsa postrežba! Dà, in za večerjo so prinesli še jeden grah, v kateri je mladi mišjak, rojak mlade zaročnice, z zobmi zarezal začetne črke zaročencev. To je vsem zelo ugajalo. V obče so bili vsi gostje jako zadovoljni; govorilo se je celo, da že davno ni bilo take svatbe in take zabave.

Ko se gosti končajo in se gostje razidejo, napoti se tudi Hjalmar domov. Res da je bil v odlični družbi, toda moral se je ponižati, plaziti ter se obleči v tujo opravo.

Petek.

„S čim se bova bavila nocoj?“ vpraša Hjalmar starega Peskarja. „Ako hočeš, lahko greva tudi danes v svate. Seveda bo to vse drugačno gostovanje, nego je bilo včerajšnje. Danes se oženita punici tvoje sestre. Ženin bo ona punica, katero imenuje sestra Habek, in katera je oblečena moški, nevesta pa tista, ki jo imenuje Špelico in ki ima žensko opravo. In danes je tudi Špeličin god, in dobila bo dosti darov. Le poglej!“

Izgovorivši pokaže Peskar na mizo, kjer stoji hišica od lepenke z razsvetljenimi okni. Pred vrati so stali kositerni vojaki na straži. Zaročenca sta sedela v dvorani ob mizi in bila vsa zamišljena. Nato stopi k njima stari Peskar v praznični obleki in opravi poroko. Ko je bilo to končano, zapelo je vse po hištvo prigodno pesenco, in potem so se zaročencema razdelili razni darovi, samo na izrečno njiju željo se niso darovale jedi.

„Ali ostaneva sedaj na kmetih ali pojdeva na potovanje?“ vpraša ženin. Svetu naprosita lastavico, katera je prepotovala že toliko dežel, in staro kokljo, ki je že petkrat izvalila piščance. Lastavica je pripovedovala o lepih in toplih deželah, kjer rasto smokve in pomaranče in kjer je tako prijetno toplo, nebo pa dosti lepše in svetlejše nego pri nas.

„Ali ondu ni marsičesa, kar imamo mi tukaj!“ seže ji koklja v besedo. „Prve svoje piščance sem izvalila na kmetih, pa vem, kakšno je tam življenje. Imeli smo veliko jamo peska in tu smo smeli po svoji volji grebsti, a tudi vrt nam je bil odprt, in ondu je bilo zelenjave na izbiro. Ne morem si misliti kaj lepšega, nego je življenje na kmetih!“

„Ali zelenjad je povsod jednaka!“ reče lastavica. „Razven tega je tukaj ostra zima!“

„Kaj zima! Zime smo se že privadili,“ zavrne jo stara koklja.

„Pa vender škodi marsikomu, in mnogo jih je že umrlo zbok ostre zime!“ reče zopet lastavica.

„Tudi pri nas je dostikrat toplo. Pred štirimi leti je bila taka vročina, da smo komaj dihali. Zato pa pri nas tudi ni strupenih kač in grabljivih zverij, kakor so v toplih deželah! Le izprijeneč obrekuje krasno našo domovino, in kdor to stori, ni vreden, da bi užival njene blagodari ter bival v nji!“ Poslednje besede izgovori koklja ječe, in v oči ji stopijo solze. „Tudi jaz sem nekoč v kurniku prepotovala dvanajst milj daleč!“ doda koklja. „Toda potovanje ni ravno največja slast na svetu. Meni najbolj ugaja življenje na kmetih!“

„Dà, naša koklja je izkušena in pametna, ona trdi prav!“ reče punica. „Tudi meni ni všeč potovanje, sosebnò če mora človek laziti po gorovji. Toliko da pripleza na vrh hriba, že mora zopet nizdolu. Ne, rajši ostaniva na kmetih!“

In ostalo je tako!

Sobota.

„Ali mi danes poveš kako pravljico?“ vpraša mali Hjalmar Peskarja, ko se spravi k pokoju.

„Nocoj ne utegneva,“ dé stari Peskar in razprostre nad Hjalmarjem krasni svoj dežnik. „Oglej si male te Kitajce!“ reče mu dalje. Ves dežnik namreč je bil kakor velika kitajska skleda, poln modrega drevja, šiljastih mostov in majhnih Kitajcev, ki so kimali z glavo in se klanjali. „Do jutri morava očistiti ves svet, ker jutri je nedelja!“ reče Peskar. „Najprej pojdem na cerkveni stolp pogledat, so li mali cerkveni duhovi očistili zvonove, da bi jutri jasneje peli. Zatem se mi je lotiti zelo težkega opravila. Posneti moram vse zvezde, da jih lepo obrusim. Toda najprej moram vsako zvezdo in tudi vsako luknjo, v kateri stoji, zaznamenovati s številko, drugače ne bi prišle

na pravo mesto ter ne bi stale dosti trdno, pa bi preveč padale in se utrinjale.“

„Ej, starec!“ izpregovori ta hip slika, viseča na steni ravno nad Hjalmarjevo glavo. „Jako mi je ljubo, da mi kratkočasite pravnuka s pravljičami, samo prosim vas, da mu ne zmedete pojmov. Zvezde se ne morejo snemati ter čistiti kakor posoda. Zvezde so nebeška telesa, kakeršno je naša zemlja, in čisto prav je, da se ne morejo snemati; zakaj inace bi jim radovedneži ne dali miru.“

„Hvala ti lepa, častiti praded!“ zavrne ga Peskar. „Res je, ti si glava, in sicer najstarejša glava te rodovine. Ali jaz sem starejši od tebe! Jaz sem ti star pagan. Grki in Rimljani so me imenovali boga spanja. Prihajal sem v najodličnejše hiše in še prihajam, in rad me ima siromak in bogataš! Zdaj pa ti lahko svojemu vnuku pripoveduješ pravljičice!“ Po teh besedah vzame starec dežnik ter odide.

„No, zdaj še človek na svojem domu ne sme več povedati svojega mnenja!“ reče stara slika.

In v tem se vzbudi Hjalmar.

Nedelja.

„Dober večer!“ pozdravi Peskar Hjalmarja. Deček mu lepo odzdravi in hitro obrne pradedu na steni, da bi ju ne zmotil v razgovoru kakor minulo noč.

„Zdaj mi vender povej pravljice: o petih zelenih grahih, ki so stanovali v jedni luščini, potem o šilu, ki je mislilo, da je šivanka, in o račici, ki je prebila toliko nadlog, naposled pa bila venderle srečna, in še več drugih. Kajneda?“

„Tudi najboljša reč zamrzi človeku, ako je dobiva preveč!“ odgovori Peskar. „Danes ti ne bom pravil pravljic, toda pokažem ti nekaj, o čemer si gotovo že slišal, česar pa še nisi videl. Pokažem ti svojo sestro; tudi ona zahaja k ljudem kakor jaz, pride pa le jedenkrat in potem nikoli več. Kadar pride k človeku, vzame ga s seboj, dene ga na belca, pa mu pove pravljico. No, ona zna pripovedovati samo dve pravljici. Jedna je krasna, da ne more biti krasnejša, druga pa je strašno grozna.“

Nato vzdigne Peskar Hjalmarja in ga postavi na okno, rekši: „Glej ondu mojo sestro! Imenuje se smrt. Njena dolenja halja je dolga ter s srebrom vezena. Ima velik plašč od črnega žameta, ki ji vihra po zraku. Glej, kako naglo jaše svojega belca!“

In Hjalmar ugleda smrt, kako se drevi po zemlji ter devlje mlado in staro na belca. Nekatere posaja spredi, a nekatere zadi na konja, toda vsakega vpraša po izpričevalu o vedenji. In one, kateri imajo dobro izpričevalo, devlje predse in jim pravi krasno pravljico, one s slabim izpričevalom pa posaja za seboj in jim pripoveduje grozno pravljico. Ti se jočejo in tresejo od strahu, pa hočejo poskakati raz konja, toda ne morejo, zakaj na konji sede kakor prirasli.

„Jaz pa se nič ne bojim tvoje sestre!“ reče Hjalmar.

„Tako je prav!“ odgovori stari Peskar. „Samo pazi, da ji boš mogel pokazati dobro izpričevalo o vedenji, kadar pride k tebi!“

„No, to je vsaj poučno!“ zamrmra podoba starega pradedā. „Kako vender pomaga, če človek pove svoje mnenje!“

* * *

Glej! In to je bila zadnja povest o starem Peskarji. Zvečer pa naj ti še sam pove katero.

Palčica.

Bila je nekoč žena, katera si je silno želela majhnega deteta, ali ni vedela, kje bi ga dobila. Zato se je odpravila k stari čarovnici ter ji rekla: „Ne morem ti dopovedati, kako srčno si želim majhnega deteta; ali ne bi mi hotela povedati, kje ga dobim?“

„O, kajpada!“ odgovori čarovnica. „Tu imaš ječmenovo zrno; takšno ne rase na polji ter se tudi ne daje kokošim za hrano; vsadi ga v cvetnjak in doživela boš čudež!“

„Hvala ti!“ reče žena in dá čarovnici dvanajst krajcarjev, potem pa odhiti domov ter vsadi ječmenovo zrno. Takoj je vzrasel krasen cvet, podoben tulpi, in njega cvetni lističi so bili zaprti, kakor da so še popek.

„Krasna cvetica!“ reče žena ter jo poljublja na rdeče in rumene lističe; ali v tem trenutku počí cvet in se razcvete. Bila je prava tulpa, to se je dobro videlo; ali znot-

raj sredi cveta je na zelenem stolčku sedela punčica, neizrečno mila in nežna, komaj pol palca visoka, in zato so jo imenovali Palčico.

Iz pozlačene orehove lupine so ji napravili zibelko, modro vijolčino cvetje ji je bilo za pernico, rožin list pa za odejo. Tu je spala ponoči; podnevi se je igrala na mizi, kamor je bila žena postavila okrožnik, obložen s cvetočimi potočnicami, katerih stebelca so stala v vodi. Na vodi v okrožniku pa je plaval velik tulpin list, na njem je sedela Palčica ter veslala od kraja v kraj, a za vesla je imela dvoje belih konjskih dlak. Kako je bilo to nežno in milo! Toda pela je tudi, in sicer tako prijetno in nežno, kakor ni slišal še nikdo.

Neke noči, ravno ko je spala v svoji krasni postelji, se je doplazila stara in grda krapavica skozi okno, na katerem je bilo ubito steklo, in je skočila na mizo, kjer je Palčica ležala ter spala pod rožnim listom.

„To bi bila krasna ženica za mojega sina!“ reče žaba. Zdajci vzame orehovo lupino, v kateri je spala Palčica, in odskače ž njo na okno, odtod pa na vrt.

Tod je tekel velik, širok potok; no, obale so mu bile blatne in močvirnate; tu je prebivala žaba s svojim sinom. Tudi on je bil grd kakor njegova mati. „Kvak, kvak,

brekekek!“ je bilo vse, kar je izpregovoril, ko je ugledal lepo, nežno punčico.

„Ne kriči tako, sicer jo prebudiš!“ veli mu stara žaba. „Utegnila bi nama uiti; zakaj lahka je kakor labodje pero. Položiva jo na perunikin list; zanj bo pravi otočič, ker je tako majhna in lahka. Od ondodt nama ne more uiti; dotlej pa pripraviva doli v barji gosposko sobo za vajino stanovanje.“

Ob potoku je raslo mnogo perunik s širokim zelenim listjem, katero je bilo videti, kakor da plava po vodi. List, ki je ležal najdlje od cvetlice, je bil tudi največji. K njemu splava stara žaba ter položi nanj orehovo lupino s Palčico vred.

Ubožica se prebudi na vse zгодaj in ko vidi, kje je, bridko zajoka. Povsod okolo širokega zelenega lista je bila voda, in Palčica ni mogla na suho zemljo.

Stara žaba je sedela doli v barji in je kitila svojo sobo z rogozom in rumenimi lilijami, da bi bila čim lepša za mlado sneho, potem pa se je z grdim svojim sinom vzpela do lista, na katerem je sedela Palčica. Stara žaba se ji globoko prikloni, rekoč: „Glej mojega sina; tvoj mož bode, in krasno bode prebivala doli v barji!“

„Kvak, kvak, brekekek!“ je bilo vse, kar je izpregovoril sin.

Nato vzameta posteljico ter odplavata. Palčica pa je ostala sama, sedeča na zelenem listu, in se je jokala. Ni se ji ljubilo stanovati pri grdi žabi in se poročiti z njenim sinom. Ribice, ki so plavale doli v vodi, so videle žabo in slišale, kaj je govorila. Zato so pomoglele glave iz vode, da bi tudi same videle nežno punčico. Ko jo ugledajo, kako je nežna, tedaj se jim zasmili, da bi ostala pri grdi krapavici. Ne, to nikakor ne sme biti! Zbero se doli pod vodo okolo peclja, na katerem se drži list s Palčico ter ga odgrizujejo z zobmi. List se gane in odplava s Palčico daleč daleč, kjer je žaba ni mogla več dohiteti.

Palčica je tako plavalala mimo mnogih mest, in drobne ptičice so sedele v grmovji, videle jo in pevale: „Kako je to majhna punčica!“ List je plaval dalje in dalje, in tako je Palčica odplula v drugo zemljo.

Droben pisan metuljček jo je obletaval vjednomer ter naposled sedel k nji na list; Palčica se mu je zasmijala, in prijetno ji je bilo. Zdaj je žaba ne dohiti več! In tako je krasno, koder jadra; solnce se žari na vodi, voda se lesketa kakor najčistejše zlato. Odveže si pas, priveže jeden konec na metulja, drugega za list; zdaj zaplava list še hitreje in ona ž njim.

V tem iznenada prileti hrošč. Zapazi Palčico, zagradi jo s kremplji ter zleti na drevo. Zeleni list pa je plul dalje in metulj ž njim, ker je bil privezan za list, a se ni mogel rešiti.

Kako se je pač ustrašila sirota Palčica, ko je hrošč ž njo poletel proti drevesu! Ali najbolj je bila žalostna zaradi lepega pisanega metuljčka, katerega je bila privezala za list; ako se ne reši kakorkoli, umre siromak od lakote.

Za vse to se je hrošč menil kaj malo! Sedel je na največji list in ji dal cvetnega medu, rekši, da je lepa, ali da hrošču vender ni vrstnica. Malo kesneje pridejo k njemu v vas drugi hrošči. Ko ugledajo Palčico, reko tovarišu: „Pa nima več kot dve nogi; to je čudno!“ — „Ni rožička nima!“ deje spet drugi. „Kako je vitka okolo pasu; pî, prav kakor človek! Poberi se, spaka!“ oglasé se vsi, ali vender je bila Palčica nežno bitje. To je vedel tudi hrošč, kateri jo je ugrabil. No, ko vsi trdijo, da je grda, pa je naposled prepričan še on ter je neče več imeti; naj ide, kamor ji drago. Rekši zleti ž njo z drevesa, pa jo položi na marjetico. Tu se je ubožica jokala, češ, da je tako spačena, da je še hrošči ne marajo. Ali vender si ne moreš misliti milejše stvari od nje: bila je nežna kot najlepši rožni listič.

Leto dnij je sirota Palčica sama prebila v velikem gozdu. Od trave si je spletla posteljico, obesila jo pod deteljico ter se tako umeknila dežju; cvetni med ji je bil za hrano, pila pa je roso, katera je vsako jutro padala na listje. Tako je minilo poletje, minila je jesen, in prišla je zima, dolga, mrzla zima. Vse ptice, katere so ji bile do zdaj popevale tako lepo, so nekam odletele, a z drevja in cvetic je popadalo listje, in deteljica, pod katero se je bila nastanila, se je skrčila popolnoma, ostal je samo suh koren. Strašno je zeblo ubogo Palčico; zakaj obleka se ji je bila raztrgala, a ona je bila tako majhna in nežna. Začelo je snežiti, in vsaka kepica snega ji je dela toliko, kadar je padla nanjo, kakor če bi nas kdo posipal z lopato, zakaj mi smo veliki, ona pa je bila samo palec visoka. Ogrnila se je torej s suhim listom, ali list je ni ogrel; tresla se je vsa od mraza.

Tik pred gozdom, iz katerega je stopila zdaj, razprostiralo se je žitno polje; no, žito je bilo že davno pospravljeno; samo golo, suho strnišče je štrlelo iz zmrzle zemlje. Tod hoditi je bilo za njo tako, kakor če hodimo mi skozi gozd — in, oj, kako jo je zeblo! Zdajci dospe pred vrata poljske miši. Tu je stanovala miš toplo in ugodno; imela je polno sobo žita, krasno kuhinjo in shrambo

jedil. Sirota Palčica se stisne k vratom kakor beračica ter naprosi ječmenovega zrnca, ker že dva dni ni zaužila ničesar.

„Uboga stvarca ti!“ vzdihne poljska miš, zakaj resnično je bila dobra stara miš, „le stopi v toplo mojo sobo, pa obeduj z mano.“

Ker ji je Palčica ugajala, rekla ji je miš: „Ako ti je prav, lahko ostaneš čez zimo pri meni, samo čistiti moraš sobo ter mi pripovedovati pravljice, katere poslušam toli rada.“ In Palčica je storila vse, kar je zahtevala dobra, stara miš, in zato je živelavela prav dobro.

„V kratkem času dobiva gosta!“ reče poljska miš; „moj sosed prihaja vsak teden po jedenkrat k meni v vas; dosti je bogatejši od mene; ima prostrane dvorane ter nosi črn, žametast kožuh. Če bi ga ti dobila za moža, pa bi bila dobro preskrbena. Ali on ne vidi. Moraš mu pripovedovati najlepše pravljice, kar jih veš.“

Ali Palčica se ni menila za vse to, ni marala za soseda. Ta sosed je bil krt. In res pride k njima v črnem žametastem kožuhu. „Grozno je bogat in silno učen,“ pripovedovala je poljska miš. Njegovo stanovanje je bilo dvajsetkrat večje nego mišino, in učen je bil kakor učenjak, samo da ni trpel nì solnca nì cvetic; o njih je govoril nejasno, ker jih ni bil nikoli videl.

Nedavno je bil krt pod zemljo od svojega pa do njegovega stanovanja izkopal hodnik. Palčici in poljski miši je dovolil, da se izprehajata tukaj, kolikor jima je drago. Naprosil ji je ob enem, naj se ne ustrašita mrtve ptice, katera je ležala v hodniku. Bila je to cela ptica s perjem in kljunom, katera je bržčas nedavno umrla ter našla grob v hodniku, katerega je bil izkopal krt.

Krt vzame v gobec košček trhlega lesa, ker se tak les v temi sveti, gre prvi in jima sveti po dolgem, mračnem hodniku. Ko dospo tja, kjer je ležala mrtva ptica, upre krt široki gobec ob strop in prerije zemljo. Tako je nastala velika luknja, skozi katero je prihajala luč v hodnik. Na tleh je ležala mrtva lastavica; lepe peruti je bila trdo zgrnila ob sebi ter pod nje zarila nožice in glavo; gotovo je bila uboga ptičica umrla od mraza. To je grozno bolelo Palčico; ljubila je vse ptičice, saj so ji bile pa tudi letos toliko pele in cvrčale! No, krt sune ptičico s kratko svojo nogo, rekoč: „Ta ne bode več žvrgolela! Žalostno, kdor se rodi kot ptič! Hvala Bogu, da ni jeden mojih mladičev ne bode kaj takega; takšen ptič nima ničesar razven tega, da poje svoj ‚kvi-vit‘ in da od gladu pogine pozimi.“

„Da, vi ste pameten mož,“ odgovori poljska miš. „Kaj koristijo ptici vsi njeni

„kviviti“, kadar prikima zima! Stradati mora in zmrzovati, da se Bogu smili! In to, pravijo, da je gosposki!“

Palčica ni zinila ni besedice; no, ko sta se onadva obrnila od ptice, nagnila se je, potisnila peresa, ki so ptici pokrivala glavo, z očij ter poljubila lastovko na zaprte oči.

„Morebiti mi je prav ona prepevala tako lepo! In kako me je veselila!“ rekla je sama v sebi.

Krt je zopet zagrn timer luknjo, skozi katero je prihajala svetloba, in spremil Palčico in poljsko miš domov. No, Palčica to noč ni mogla zaspati; vstala je iz postelje, spletla iz sena veliko, lepo odejo, odnesla jo tja ter pogrnila ž njo mrtvo ptico. Da bi bilo ptici še topleje, položila je pod njo bombaž, katerega je bila našla v mišini sobi.

„Z Bogom, lepa, draga ptičica!“ reče Palčica. „Z Bogom in hvala ti za krasno petje poleti, ko so zelenela vsa stebila in je solnce gorko sijalo na nas!“ In nato položi glavo ptici na srce. In glej čudo! Ptica ni bila mrtva; bila je samo odrevenela, a zdaj se je ogrela in življenje se ji je vrnilo.

Jeseni se vse lastovke odpravljajo v tople kraje; dogodi se, da se katera zakesni, ta pa ozebe ter se zgrudi kakor mrtva in obleži, dokler je ne zakrije hladni sneg.

Palčica se vsa strese od strahu; zakaj ptica je bila proti nji od sile velika. No, ohrabri se in še bolj zavije ubogo lastovko v bombaž, prinese še svojo odejo ter jo pokrije ptici čez glavo.

Ponoči zatem se zopet priplazi k nji. Ptica je živela, no, bila je še zelo slaba; samo za trenutek je odprla očesca in pogledala Palčico, katera je stala tu pred njo s trhlím lesom v roci, z jedino svetilnico, ki jo je imela.

„Hvala ti, drago detece!“ reče ji bolna lastovka. „Kako mi je lepo toplo! Skoro se mi vrne moč, in lahko bom letala po toplem solnci!“

„Oj!“ reče Palčica; „zunaj je mrzlo; sneži še in zmrzuje! Le ostani v topli postelji, ti bom že stregla.“

Potem prinese lastovki v cvetni čaši vode. Ptica se napije ter pripoveduje, kako si je perutnico ranila na trnu, da zbok tega ni mogla tako brzo leteti kot druge lastovke, katere so sfrčale daleč v druge dežele. Tako je naposled padla na zemljo, več pa se ne more spominjati, pa tudi ne vé, kako je dospela semkaj.

Ostala je vso zimo doli, in Palčica je skrbela zanj na vso moč. Ni krt ni miš nista ničesar vedela o tem; saj pa tudi sirote lastovke nista mogla žive videti!

Ko nastopi pomlad in solnce ogreje zemljo, reče lastovka Palčici: „Z Bogom“. Palčica odpre luknjo, katero je bil zagrnil krt. Solnce je krasno sijalo nanjo, in lastovka je vprašala Palčico, ne bi li hotela ž njo; sede ji lahko na hrbet, in zleteli bi obedve daleč v zeleni gozd. No, Palčica je vedela, kako bi užalila staro miš, če bi tako šla od nje.

„Ne, ne morem!“ odgovori lastovki.

„Z Bogom, z Bogom, ti dobra, mila punčica!“ dé lastovka ter zleti na gorko solnce. Palčica gleda za njo in solze jo oblijo, ker je tako srčno ljubila lastovko.

„Kvivit, kvivit!“ zacvrči ptica in odleti v zeleni gozd.

Palčica je bila tožna in žalostna, zakaj nji ni bilo smeti hoditi na solnčni sij. Žito, posejano nad dvorcem poljske miši, je vzrastlo visoko v zrak, velikanski gozd za ubogo punčico, samo palec visoko.

„Zdaj si zaročnica, Palčica!“ pove ji poljska miš, ker jo je dolgočasni sosed naprosil za njo. „Zdaj si lahko priskrbiš obleko volneno in laneno; kot krtova soproga ne smeš pogrešati ničesar!“

Palčica začne presti, miš pa najame četvorico pajkov, kateri noč in dan tko opravo za Palčico. Krt je prihajal vsak večer v vas ter je zmiraj govoril o tem, kako bo

solnce sijalo dosti slabše, ko mine leto ter da ne bo več speklo zemlje trdo kot kamen. Da, samo leto naj mine, in potem se oženi s Palčico. Pa to vse je nikakor ni veselilo; ni mogla trpeti nadležnega krta. Vsako jutro, ko je solnce vzhajalo, in vsak večer, ko je zahajalo, se je prikradla Palčica ven pred luknjo, in kadar je veter razpihal žitno klasje in je opazila modro nebo, mislila si je, kako je tukaj zunaj svetlo in lepo ter je želela iz dna svoje duše, da bi ji Bog dal zopet videti lastavico. No, lastavica se ni vrnila; bržčas je bila odletela daleč, daleč v zeleni gozd.

Prišla je jesen, in Palčica je zvršila svatovsko obleko.

„V štirih tednih. bo poroka!“ reče ji poljska miš. Palčica se razjoče in dé, da ne mara nadležnega krta.

„Bodi pametna!“ odgovori ji miš. „Ako nečeš slušati, ugriznem te z belimi zobmi! To je vender brhek mož, ki ga dobiš! Še kraljica vseh mišij nima takega črnega žametastega kožuha! Pri njem so polne kuhinje in kleti; vesela bodi, da te hoče!“

Že je bila poroka pred vrati. Krt je že prišel, da vzame Palčico s seboj; morala bi zmiraj prebivati pri njem globoko doli v zemlji, da, nikdar več ne bi videla ni solnca ni meseca; zakaj teh dveh krt ni trpel.

Uboga punčica! Od žalosti ji je hotelo po-
čiti srce; zakaj posloviti se bo morala od
solнца, katero je pri miši gledala vsaj iz-
pred vrat.

„Z Bogom, svetlo solnce!“ reče Pal-
čica, iztegne roke ter stopi nekoliko na
polje pred mišino kočo; zakaj žito so bili že
poželi, ostalo je le še suho strnišče. „Z Bogom,
z Bogom!“ zajoče ter se oberoč oklene majh-
nega rdečega cveta, kateri je še tu cvetel.
„Pozdravi mi malo lastovko, ako jo kdaj
vidiš!“

„Kvivit, kvivit!“ razlegne se iznenada
nad njeno glavo; ona povzdigne oči — bila
je to mala lastovka, ki je potovala tod mimo.
Zapazivši Palčico, se zelo razveseli, Pal-
čica pa ji razloži, kako ji je težko vzeti
grdega krta, da bo morala stanovati globoko
pod zemljo ter da nikdar več ne bo videla
solнца. In ni se mogla premagati, da ne
bi bila zajokala iz nova.

„Zdaj, ko spet nastopi huda zima,“
pravi lastovka, „odletim odtod v tople de-
žele; ali ne bi šla tudi ti z mano? Lahko
mi sedeš na hrbet, in prenesem te od ostud-
nega krta in njegovega mračnega stanova-
nja daleč preko gorâ in dolin v tople kraje,
kjer sije solnce lepše nego tukaj, kjer je
vedno poletje in kjer cveto prekrasne cve-
tice. Zleti z mano, draga Palčica, ki si ui

otela življenje, ko sem odrevenela ležala v mračnem hodniku!“

„Da, s tabo pojdem,“ reče Palčica, vzpne se lastovki na hrbet, upre noge ob nje razširjene peruti ter priveže svoj pas za najmočnejše njeno pero. Zdaj vzleti lastovka visoko pod oblake, črez gozd in jezero, visoko črez silne gore, pokrite z večnim snegom. In palčico je zeblo v mrzlem zraku; ali tedaj se je zarila lastovki v toplo perje, samo glavo je držala izpod perja, da bi se do sita nagledala vseh onih lepot doli pod seboj.

Naposled dospeta v toplejše kraje. — Ondu sije solnce dosti svetleje nego tu; nebo je še jedenkrat tako visoko, a povsod po ploteh rodi najlepše zeleno in modro grozdje; po gozdih vise limone in naranče, po potih in ulicah pa tekajo krasni otročiči, kateri se igrajo z velikimi metulji. No, lastovka je letela dalje, ustavila se ni nikjer in čim dalje je letela, tem lepše je bilo vse. Sredi med zelenim drevjem se je vzdigoval ob modrem jezeru prebel grad od marmorja, sezidan v davnih časih. Okolo visokih soh se je ovijala trta; gori pa je bilo zgrajenih mnogo lastavičjih gnezd, v jednom izmed njih je bilo stanovanje lastovke, katera je nosila Palčico.

„Tu je moj dom!“ reče lastovka. „Ali ne spodobi se, da bi ti stanovala v njem; pri meni ni vse tako urejeno, da bi bila zadovoljna. Izvoli si sama katerokoli najkrasnejšo cvetico, katere cveto ondu doli, in položim te vanjo. Godilo se ti bo dobro, kakor si le želiš.“

„Kako je to krasno!“ vzklikne Palčica ter ploskne z ročicami.

Tu je ležala velika bela soha od marmorja, ki je bila padla na tla ter se razpočila na tri dele; med temi kosi pa so rasle najkrasnejše, velike cvetice. Lastovka zleti s Palčico doli ter jo položi na širok list. Ali kako se začudi! Tu na sredi cvetu sedi droben možiček, tako bel in prezoren, kakor da je od stekla; najnežnejšo krono od zlata nosi na glavi, na ramah pa ima prezorna krilca; nič višji in večji ni od Palčice. To je bil cvetičin angelj. V vsakem cvetu stanuje po jeden takov človeček ali po jedna ženica; no, prav ta je bil kralj vseh.

„Oj, kako je vender lep!“ zašepeče Palčica lastovki. Mali kraljevič se je hudo prestrašil lastovke; zakaj proti njemu je bila to velikanska ptica. No, zapazivši Palčico, se jako vzradosti; tako krasne punčice še ni videl. Zato si vzame zlato krono z glave, pa jo položi na njeno ter jo vpraša po njenem imeni in ali ne bi hotela biti

njegova žena; potem bi bila kraljica vseh cvetic.

Palčica odgovori kraljeviču, da hoče. Iz vsakega cveta pride zdaj po jeden gospodič ali po jedna gospa; vsi so tako nežni, da jih je veselje gledati; vsak prinese Palčici po jeden darek, a izmed vseh najlepši dar sta dve beli krilci, kateri pričvrste Palčici za rame, da bi letala od cvetu do cvetu. Radosti ni bilo ne konca ne kraja, a gori v gnezdu je sedela drobna lastovka in prepevala svatbeno pesem, a pevala jo je, kakor jo je najlepše znala; v srci pa je bila vender žalostna, zakaj ljubila je Palčico in nikoli se ne bi bila rada ločila od nje.

„Od zdaj se ne boš več imenovala Palčica,“ deje ji angelj cvetic. „To je čudno ime, ti si zanje prelepa. Imenovali te bomo Maja.“

„Z Bogom, z Bogom!“ reče mala lastovka s tožnim glasom ter zopet zleti iz toplih dežel daleč, jako daleč v naše kraje. Tu si je postavila gnezdece nad oknom, kjer je prebival mož, ki umeje pripovedovati pravljice. Njemu je zapela: „Kvivit, kvivit!“ in odtod nam je znana vsa ta pravljica.

Kraljičina na grahu.

Bil je nekoč kraljevič, ki se je hotel oženiti s kraljičino, no, morala bi biti prava kraljičina. Dã bi jo kje našel, potoval je po vsem svetu, toda zmiraj mu je nekaj nagajalo. Kraljičin je bilo pač dovolj, toda, ali so bile prave kraljičine, o tem se ni mogel prepričati; zmiraj je bilo kaj, kar mu ni ugajalo. Tako se je zopet vrnil domov in je bil hudo žalosten, zakaj tako rad bi bil dobil pravo kraljičino!

Nekega večera je nastala grozna nevihta; bliskalo se je in grmelo in deževalo, da je bilo strah. V tem je nekdo potrkal na grajska vrata, in stari kralj je šel odpirat. Bila je kraljičina, ki je stala pred njim na pragu. Toda, kakšna je bila od dežja in naliva! Voda ji je kar curkoma tekla z las in obleke v nje črevljičke; no, trdila je, da je prava kraljičina.

„O tem se prepričamo kaj lahko,“ mislila je stara kraljica, pa ni povedala ničesar, nego je šla v spalnico, razpravila vse

postelje ter položila grah v jedno posteljišče. Na grah je položila dvajset žimnic in nanje dvajset pernic. Tu naj bi spala kraljičina. Drugega jutra jo vprašajo, kako je spala.

„Oj, grozno slabo!“ vzdihne kraljičina, „skoro vso ubogo noč nisem zatisnila očesa. Bog ve, kaj je moralo biti v moji postelji! Ležala sem na nečem trdem, tako da sem po vsem telesu marogasta! Bilo je res neznošno in strašno!“

Po tem je bilo očitno spoznati, da je bila deklica prava kraljičina, ker je bila skozi dvajset žimnic in dvajset pernic začutila grah. Tako rahločutna je mogla biti le prava kraljičina.

Kraljevič jo je vzel za soprogo, zakaj izprevidel je, da je bila prava kraljičina, grah pa je poslal v umetniško razstavo, kjer ga je videti še dandanas. če ga niso že miši snedle.

Glejte, in to je bila resnična prigodba!

Deklica z užigalicami.

Bila je grozna zima, naletaval je sneg, in že se je mračilo. Bilo je ravno na starega leta dan. V tej ostri zimi in v tej temi je hodila po ulicah ubožna deklica razoglava in bosa. Imela je sicer na nogah čerape, ko je šla z domi, toda kaj koristi taka obutal? Te čerape je dobila od pokojne mamice, ali nji so bile prevelike, pa so ji padle z nog, ko se je umeknila vozu, drdrajočemu po ulicah. Jedne čerape ni mogla najti, z drugo pa ji je ubežal hudobni deček, zasmehuje ubožico, da bi mu njena čerapa prav lahko rabila za zibelko, ko bi bil manjši.

In tako je zdaj deklica hodila bosa po ulicah, in nežne nožice so ji bile vse rdeče in višnjeve od mraza. Imela je v starem predpasniku mnogo užigalic, a tudi v roci jih je imela zveznjič. Ves božji dan ni prodala ničesar, in nikdo ji ni ponudil daru.

Lačna in prezebla je ubožica vsa iznemogla tavalala po ulicah. Debele snežnike so ji padale na dolge rumene lase, kateri so se ji v lepih kodrih vsipali črez ramena. No, mislila ni na to krasoto. Okna vseh hiš so bila lepo razsvetljena, in pečenka je dišala po ulicah. Saj je bil sv. Silvestra večer, in ravno vanj je bila deklica zamišljena.

Naposled je sedela v zakótek med dvema velikima hišama, izmed katerih je jedna nekoliko molela v ulice. Nožice potegne podse, ali zebe jo še dosti bolj, in vender si ne upa domov, ker ni prodala ni škatljice užigalic, ni izkupila vinarja. Predobro je vedela, da bi jo zato oče okregal in — zeblo jo je tudi doma. Nad njih hišico je bila raztrgana streha, in veter je neusmiljeno pihal vanjo, dasi so bile večje razpoke zamašene s slamo in krpami.

Oj, kako bi ji ugajalo, ko bi smela užgati vsaj jedno užigalico iz škatljice, da bi si na nji vsaj nekoliko ogrela premrle prstke! Naposled potegne jedno iz škatljice, in: „Rsk, rsk!“ kako se zasveti užigalica, kako jasno zagori! Zdi se ji kakor majhna svetilka, ob kateri si lahko ogreje drobne ročice. Bila je to čudna luč, in deklica je mislila, da sedi kraj velike okrašene železne peči — a ta plamenček je gorel tako lepo in grel tako toplo! Iztegnila je ubožica

še nožice, da bi si jih ogrela. Kar ugasne plamen, ž njim izgine topla peč, in — zopet sedi v temi z dogorelo užigalico v roci.

Prižge drugo, tudi ta zagori in greje; oni del zidu pa, na katerega pada svetloba, ostane prezoren kakor tenčica. Jasno vidi deklica sredi sobe pogrnjeno mizo, na kateri se kadi pečena gos. In še lepše je to, da skoči goska iz sklede ter z nožem in vilicami v hrbtu kobaca po sobi. Bliža se že deklici — no, v tem ugasne užigalica, in vidi se samo še mrzli zid.

In zopet prižge užigalico. Zdajci sedi pod božičnim drevescem; to pa je še krasnejše od onega, katero je na božični večer videla skozi steklena vrata pri bogatem trgovci. Na stotine svečic gori po vejicah, in pisane slike — prav take, kakeršne je videla v izložnih oknih — gledajo doli nanjo. Deklica iztegne ročice proti njim, ali ta hip ugasne užigalica. Svečice se dvigajo više in više, in šele zdaj zapazi, da so to same zvezde. Prav ta čas se utrne jedna ter ostavi za seboj svetel rep.

„Zdaj je nekdo umrl!“ zašepeče deklica; zakaj slišala je tolikokrat od pokojne babice, katera jedina jo je imela rada: „Kadar kdo umrje, tedaj se utrne zvezda na nebu!“

Iz nova podrgne z užigalico po zidu, in zopet se razširi svetloba na okolo, a sredi

te svetlobe stoji stara babica, krasno osvetljena, in se ji ljubko nasmiha.

„Babica!“ vzklikne ubožica, „oj, vzemi me s seboj! Vem, da izgineš tudi ti, ko mi dogore te užigalice, kakor je izginilo vse: topla peč, dišeča pečenka in krasno božično drevesce!“

In brž prižge še one užigalice, kar jih ima v škatljici, samo da bi je babica ne ostavila, in te užigalice razširjajo tako svetlobo, da je svetlo kakor za belega dne. Tako lepa in tako veličastna kakor zdaj ni bila babica še nikoli. Prime jo za ročico, in obedve vzplavata kvišku, kjer je zgolj svetloba in veselje. Zima, glad in strah, vse mine deklico — bili sta pri Bogu!

Ali v zakotku one velike hiše je nastopnega mrzlega jutra sedela deklica mrtva. Obrazek ji je bil zardel, okolo ust pa se ji je zibal nasmeh — zmrznila je ubožica na starega leta dan! Zora novega leta je dobila ubožico mrtvo.

„Hotela se je greti!“ dejali so ljudje, ko so videli mnogo dogorelih užigalic.

Še senjalo se ni nikomur, kako lepe reči je gledala tisto noč in v kaki svetlobi je s staro babico stopila v sveta nebesa, da ondu praznuje veselo novo leto!

Angelj.

Kadarkoli umrje dobro dete, vselej se spusti angelj božji iz nebes, vzame mrtvo dete v naročaj, razprostre velike bele peruti ter zleti črez vse kraje, katere je imelo dete rado, natrga polno perišče cvetic in jih ponese Bogu, da bi cvetele tam gori še lepše kakor tukaj na zemlji. Ljubi Bog pritisne vsako cvetico na srce, cvetico pa, katera mu je najljubša, poljubi, in potem dobi glas, da lahko prepeva slavo božjo.

Glej, vse to je pripovedoval angelj božji, ko je nesel mrtvo dete proti nebesom, a dete je poslušalo kakor v sanjah. Letela sta črez vsa mesta v domovini, kjer se je bilo dete igralo, in prišla skozi vrte s prelepimi cveticami.

„Katere pa hočeva vzeti s seboj, da jih zasadiva v nebesih?“ vpraša angelj.

Tu je stal velik, krasen roževец, ali zlobna roka mu je bila zlomila steblo, tako da

so veje, polne velikih, na pol razvelih popkov, vele visele nizdolu.

„Ubogi rožavec!“ reče dete. „Vzemi ga, da bo cvetel gori pri Bogu.“

In angelj vzame rožavec in zato poljubi dete; maliček pa na pol odpre oči. Natrgata si bogatih, krasnih cvetic, vzameta pa s seboj zaničevano zlatico in divjo sirotico.

„Zdaj imava cvetic,“ reče dete, in angelj prikima; toda kvišku še ne vzletita k Bogu. Bila je noč, in povsod je bilo vse tiho. Ostala sta v velikem mestu, plavalasemtertja po najožjih ulicah, kjer so ležali kupi slame, pepela in smetij; zakaj bil je dan selitve. Črepinje krožnikov, kosci podob od sadra, cunje in stari klobuki so ležali na okolo, kar gotovo ni bilo lepo videti.

Angelj pokaže v teh smeteh črepinje razbitega cvetnjaka in grudo prsti, ki je padla iz njega; to gručo so držale skupaj samo korenine ovenele poljske cvetice, ki zdaj ni bila za nič, pa so jo bili zaradi tega vrgli na ulice.

„To vzameva s seboj!“ reče angelj. „Ko poletiva dalje, povem ti, zakaj!“

In letela sta, a angelj je pripovedoval:

„Tam doli v ozkih ulicah, v nizki kleti je prebival siromašen, bolan deček. Iz mlada ni bil nikoli zdrav in moral je ležati v postelji, a ko je bil najbolj zdrav,

šel je po berlah nekolikokrat po sobici — to je bilo vse. Nekoliko dnij poleti so prisijali solnčni žarki za pol ure do kletinega praga. Če je ubogi deček tu sedel ter se grel na solnci in gledal rdečo kri skozi prste, ki jih je držal pred oči, tedaj so dejali: „Danes je bil zunaj!“ Gozd z bujnim pomladnim zelenjem je poznal le po tem, ker mu je sosedov sin prinesel bukovo vejico, in to vejico je potem držal nad glavo ter si domišljjal, da sedi v lepem bukovem gozdu, kjer sije solnce in pojo ptičice.

Nekega pomladanskega dne mu prinese sosedov sin tudi poljskih cvetic. Slučajno je imela jedna izmed njih koren. Zato so jo vsadili v cvetnjak ter jo postavili na okno poleg postelje. Srečna roka jo je vsadila, rasla je, poganjala nove mladike in cvetela vsako leto obilo. Bila je ubogemu dečku najlepši vrt in jedino bogastvo na tej zemlji. Prilival ji je, stregel ji ter skrbel, da jo je obsvetil vsak solnčni žarek, ki je došel skozi nizko okno. Ta cvetica je vzrasla celo v njegove sanje; cvetela je le zanj, dišala je le zanj, samo njemu je razveseljevala oko; k nji se je obrnil v smrti, ko ga je poklical Gospod k sebi.

Zdaj je bil že leto dnij pri Bogu; leto dnij je stala cvetica na oknu pozabljena ter se je posušila, zato so jo pri selitvi

vrgli v smeti na cesto. In to je tista cvetica, uboga suha cvetica, ki sva jo vzela v svoj šopek; zakaj ta cvetica je razveseljevala bolj nego najbogatejša cvetica na vrtu kake kraljice.“

„Ali odkod veš vse to?“ vprašalo je dete, katero je nosil angelj v nebo.

„Jaz vem to!“ odgovori angelj, „jaz sam sem bil mali bolni deček, ki je hodil po berlah. Svojo cvetico poznam dobro.“

In dete popolnoma izpregleda, pa se ozre v krasno in veselo angeljevo lice. V tem dospeta v raj, kjer je večno veselje in večna blaženost. In Bog pritisne mrtvo dete na prsi, in dete dobi peruti kot oni angelj, in oba zletita, držeč se za roke. Tedaj je Bog pritisnil vse cvetice na srce, suho poljsko cvetico pa je poljubil, in dobila je glas in pela z vsemi angelji, ki so plavali okrog Boga, nekateri blizu, drugi okolo njih v velikih krogih ter vedno dalje in dalje brez konca in kraja, ali vsi jednako srečni. In vsi so prepevali, mali in veliki, dobro in blaženo dete prav tako kakor uboga poljska cvetica, ki je bila ležala suha na temnih ozkih ulicah, vržena na smetišče!

Marjetica.

Poslušaj torej!

Zunaj na kmetih tik ceste je stal dvorec; izvestno si ga že kdaj videl! Pred njim je majhen vrt poln cvetic, ograjen z lepo pobarvanim plotom. Blizu plota tik jarka sredi najsočnejše zelene trave je rasla drobna marjetica. Nanjo je sijalo solnce takisto toplo in lepo kakor na velike gizdave cvetice v vrtu, torej pa je tudi vidoma rasla. Nekega jutra se je popolnoma razcvetela; njena svetlo-bela peresca so stala kakor žarki okrog rumenega solnčeca na sredi. Še mislila si ni, da je ondu v travi nihče ne vidi in da je ubožna, zaničevana cvetica; o ne, bila je zelo vesela, obrnila se je naravnost proti toplemu solncu, gledala gori k njemu in poslušala škrjančka, ki je žvrgolel visoko v zraku.

Mala marjetica je bila vesela, kakor bi bil velik praznik, pa je bil le ponedeljek;

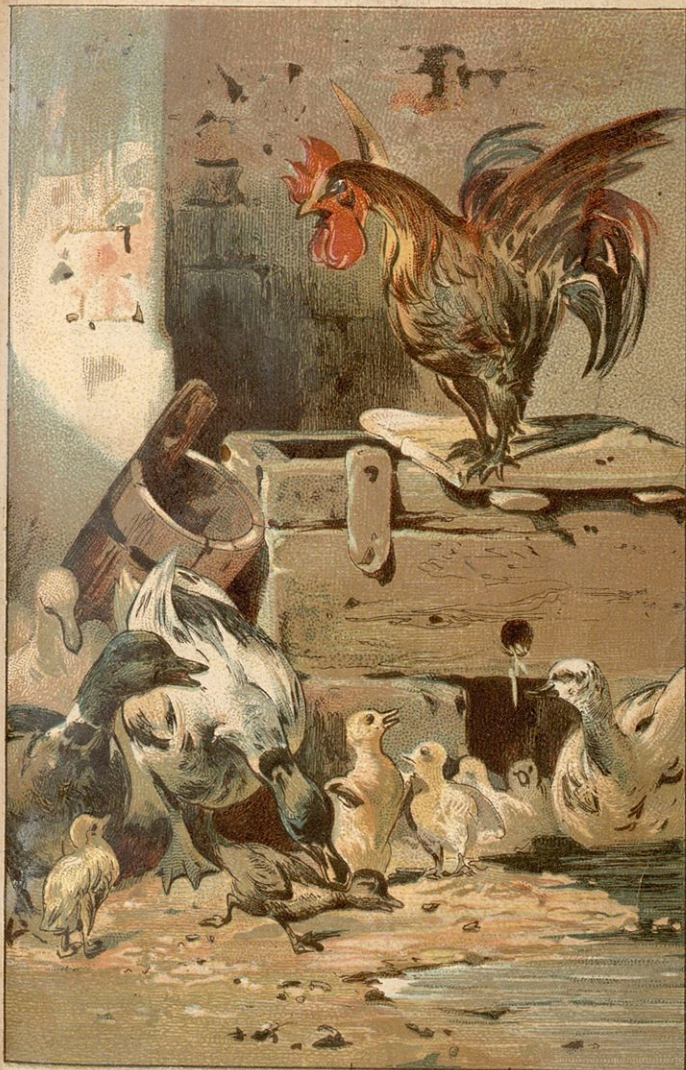
otroci so bili vsi v šoli. Dočim so sedeli v klopih ter se učili, sedela je cvetičica na zelenem stebelci ter se je učila od solnca in od vsega, kar je bilo okrog nje, kako dober in velik je Bog, in bilo ji je čisto všeč, da je škrljanček prepeval tako jasno in lepo vse tisto, kar je čutila sama na tihem. Nekamo spoštljivo je marjetica gledala srečnega ptička, ki je znal pevati in letati, in nikakor ni bila tožna, da tudi ona ni znala tega. „Saj vidim in slišim!“ mislila si je, „solnce me greje, in gozd me ljubi! Oj, kako bogato me je obdaroval Bog!“

V ograji je raslo mnogo neokretnih gosposkih cvetic; kolikor menj so vonjale, tem bolj so se ponašale. Solnčnice so se napihovale, samo da bi bile večje nego rože, toda zunanja velikost sama še ni vse. Tulpe so bile najlepše pisane, in to so tudi dobro vedele, zato so se držale po konci, da bi jih vsakdo laže videl. Za malo ravnokar razcevelo marjetico se še menile niso, tem bolj pa jih je opazovala ona in mislila si je: „Kako so lepe in bogate! Gotovo prileti k njim oni krasni ptiček! Hvala Bogu, da sem tako blizu; bodem vsaj lahko gledala to krasoto.“ In ravno, ko to premišljuje, „kvirevit“, prileti škrljanček, toda ne k solnčnicam in tulpam, nego naravnost v travo k ubogi marjetici. Od samega veselja

se cvetica tako prestraši, da niti ne ve, kaj bi si mislila.

Ptiček je plesal okrog nje in peval: „Kako je vender mehka travica! Glej, kako ljubezniva cvetičica je to, ki ima zlato srce in srebrno obleko!“ In res se je sredina cvetke svetila kakor zlato, in peresca ob robu so se lesketala kakor srebro.

Kako srečna je bila tačas mala marjetica, to se ne dá dopovedati. Ptiček jo je poljubil s kljunom, pel ji, potem pa je zopet zletel v sinji zrak. Gotovo je minilo dobro četrť ure, predno se je marjetica zopet zavedela. Na pol sramežljivo, ali vender vselega srca se ozre po drugih cveticah na vrtu. Saj so videle, kaka čast, kaka sreča jo je bila doletela; gotovo so spoznale, kakšno veselje je bilo to. Ali tulpe so se držale še dosti okorneje nego prej, lica so se jim bila čisto zardela, ker so se hudo jezile. In solnčni so se napihnile od jeze. Kako dobro, da niso znale govoriti, sicer bi bile pošteno ozmerjale marjetico. Uboga cvetičica je pač videla, da niso ravno najboljše volje, in užalilo jo je to. Zdajci pa pride na vrt deklica z ostrim in svetlim nožem, stopi naravnost med tulpe ter poreže drugo za drugo. „Oh!“ vzdihne marjetica, „to je vender grozno, zdaj jih je vseh konec!“ Nato odide deklica ter odnese porezane tulpe s seboj. Veselilo

je marjetico, da je ostala zunaj v travi in da je bila le drobna ubožna cvetica. Bila je zato jako hvaležna, in ko je zašlo solnce, zgenila je srebrna peresca, zaspala in vso božjo noč senjala o solnci in o ptičku.

Ko je drugo jutro zopet vsa bela peresca kakor bele ročice iztezala proti zraku, spoznala je glas ptičkov, toda kar je pel, to je bilo žalostno. Ubogemu škrjančku je bilo pač tožiti; zakaj bil je ujet ter je sedel v kletki blizu odprtega okna. Prepeval je o zlati slobodi, prepeval o mladem zelenem silji na polji in kako je letal prosto in veselo ter se na lahkkih perutnicah dvigal visoko v sinji zrak. Ubogi ptiček ni bil dobre volje, bil je ujet v kletki.

Oh, kako bi mu mala marjetica rada pomagala, ali kako? Da, bilo si je težko izmisliti kaj pravega. Pozabila je popolnoma, kako lepo je bilo vse okolo nje, kako toplo je sijalo solnce in kako krasno so se ji svetila peresca. Mislila je samo na ujetega ptička, kateremu pa nikakor ni mogla pomagati.

Zdajci prideta dva dečka z vrta. Jeden je imel v roki velik oster nož, prav tak, kakor je bil tisti, s katerim je bila deklica porezala tulpe. Šla sta uprav proti marjetici, ki nikakor ni umela, kaj namerjata.

„Tu lahko za škrjančka izreževa lepo rušino!“ pravi jeden deček in začne na štiri ogle okolo marjetice rezati rušino, tako da je bila ravno v sredi.

„Utrgaj cvetico!“ veli drugi deček, in marjetica zatrepeče od strahu; zakaj če jo utrga, vzame ji življenje, in ravno zdaj bi še prav rada živela, ker bi z rušino vred prišla v kletko k ujetemu škrjančku.

„Nikar! Naj ostane v rušini!“ reče drugi deček, „podaja se tako lepo!“ In tako je ostala marjetica ter prišla k škrjancu v kletko.

Ali ubogi ptiček je glasno tožil po izgubljeni slobodi in bil s perutnicami ob žico na kletki. Mala marjetica ni znala govoriti in ni mogla izpregovoriti tolažilne besedice, najsi bi jo bila rada.

Tako mine dopoldne.

„Vode ni!“ reče ujeti škrjanček. „Odšli so vsi in pozabili so mi dati pijače. Grlo mi je suho in me peče! Zdaj me prehaja vročina, zdaj mraz, in zrak je tako težak! Oh, umreti moram, ločiti se moram od toplega solnca, od živega zelenja in od vse krasote, ki jo je ustvaril Bog!“ Da bi se nekoliko ohladil, vtakne kljunček v hladno rušino. Zdajci ugleda marjetico, prikima, po-

ljubi jo s kljunčkom, rekši: „Tudi ti se posušiš, uboga cvetica! Tebe in nekoliko zelene trate so mi dali za ves svet, ki sem ga imel zunaj! Vsaka travica tu mi je zeleno drevo, in vsako tvoje peresce mi je dišeča cvetica. Oh, spominja me vse le tega, kar sem izgubil!“

„Ko bi ga kdo potolažil!“ misli si marjetica, ali še lističa ne more geniti; toda vonj, kateri ji puhti iz nežnih peresec, je mnogo močnejši, nego je navadno pri tej cvetici. To je zapazil tudi škrjanček in dasi je od žeje kopernel in v stiski pulil zeleno travo, vender se ni doteknil cvetice.

Pride večer, in nikogar še ni, da bi ubogemu ptičku prinesel kapljico vode. Zdaj razprostre lepe peruti ter jih krčevito strese; žalostno zapoje: „Pip, pip!“, nagne glavico proti cvetici, in od bede in hrepenenja mu zastane srce. Zdaj pa tudi cvetica ni mogla kakor prejšnjo noč zgrniti peresec in zaspati. —

Bolna in žalostna je povabila glavico.

Šele nastopnega jutra prideta dečka in ko ugledata mrtvega ptička, razjokata se, pa mu izkopljeta lep grob, katerega okrasita s cvetičnimi peresi. Mrtvega škrjančka položita v lepo rdečo škatljico. Hotela sta ga prav po kraljevo pokopati, ubogega ptička!

Ko je bil še živel in pel, pozabila sta ga, pustila ga trpečega v kletki, zdaj pa sta ga tako kitila ter se jokala po njem!

Rušino z marjetico vred pa so vrgli na cesto v prah. Nikdo se ni spomnil cvetice, kateri se je bil najbolj smilil ptiček in katera bi ga bila tako rada potolažila!

Detalje

Petelin na strehi in petelin na smetišču.

Bila sta nekoč dva petelina, jeden na smetišču, drugi pa na strehi, a ošabna sta bila oba. Ali kateri je bil boljši? Povej nam svoje mnenje, mi imamo itak svoje.

Kokošji dvor je bil s plotom ločen od drugega dvora, na katerem je bilo smetišče. Na tem smetišču je rasla kumara, ki si je bila povsem v svesti, da je vzrasla na smetišču.

„Za to smo odločeni po rodu!“ dejala je sama v sebi. „Ne more vse kot kumara priti na svet; tu morajo biti tudi druga živeča bitja. Kokoši, race in vsa posadka sosednega dvorišča so vendar tudi stvari. Glej ga no, petelina z dvorišča na plotu! Ta ima seveda povsem drug pomen negoli strešni petelin, ki je postavljen tako visoko tam gori, da še ne more zaškripati, kamoli zakikirikati. Nima ni kokošij ni piščancev,

misli le na samega sebe in še ne poti se ne! No, to mi je petelin na dvorišči čisto drug mož! Glej ga, kako ti koraka, vidi se, kakor bi plesal! Poslušaj ga, kako kikirika, to ti je prava godba! Kjerkoli se pokaže, povsod ga je slišati, to vam je pravi trobec! Ko bi prišel semkaj, ko bi me požrl z listjem in deblom vred, ko bi tako prišla v njegov želodec, oj, ali bi bila to srečna smrt!“ Tako si je mislila kumara.

Proti večeru je nastala grozna nevihta; kokoši, piščanci in celo petelin so si poiskali zavetje. Ropotaje se je podrl plot med dvoriščema, strešniki so padali na tla, toda petelin na strehi je stal trdno, še obrnil se ni, ni se mogel in vendar je bil mlad, na novo vlit, ob tem pa preudarljiv in moški. Že od rojstva je bil resen in pameten; kar nič ni bil podoben letajočim sorodnikom pod nebom, vrabcem in lastovkam, zaničeval jih je popolnoma. „Golobje so sicer veliki, čisti in lesketajoči kakor bisernica, vsaj nekoliko so podobni strešnemu petelinu, ali debeli so in neizrečno neumni in ne mislijo na drugo, kakor kako bi se nasitili, v občevanji pa so grozno dolgočasni.“ Tako je mislil strešni petelin sam v sebi. Zahajale so k njemu tudi ptice selivke, pripovedovale mu o tujih deželah, o preseljevanji in o groznih razbojniških napadih ujednih

ptic. Prvikrat mu je bilo vse novo in zanimljivo, toda kesneje je zapazil, da se je vse ponavljalo ter bilo zmiraj jedno in isto, in to je bilo seveda dolgočasno. Dolgočasne so bile ptice selivke, dolgočasno je bilo vse. Z nikomer ni mogel občevati, vse je bilo pusto in neslano.

„Svet je za nič!“ rekel je končno. „Čvekanje in brbljanje je povsod v navadi!“

Strešni petelin je bil „zdelan“, in gotovo bi se bila kumara zanimala zanj, ko bi bila vedela o tem. Ali bila je le vneta za petelina s smetišča, in ta je bil zdaj prvi na dvorišči.

Plot je bil podrt, ali blisek in grom sta bila že nehala.

„Kaj mislite o onem čudnem kikirikanji?“ vpraša petelin s smetišča svoje kokoši in piščance. „Bilo je tako leseno in okorno“.

Kokoši in piške so stekle na smetišče, in petelin je uprav viteški korakal za njimi.

„Vrtna rastlina!“ rekel je kumari, in ta beseda ji je pokazala njegovo globoko in vsestransko oliko, in pozabila je v tem, da jo je začel kljuvati ter žreti.

„Srečna smrt!“

In prišle so kokoši, in prišli so piščanci, in ko je tekel jeden, tekli so ostali ž njim ter so čivkali in jako veselo gledali petelina, zakaj bil je njih plemena.

„Kikeriki!“ zakikirikal je, „piščanci bodo skoro kokoši, kakor hitro to naznamim na svetovnem dvorišči.“

In kokoši in piščanci so kvokali in čivkali za njim.

In petelin jim je naznanil veliko novost.

„Tudi petelin lahko znese jajce! In veste li, kaj je v tem jajci? Iz tega jajca se izvali zmaj! Njegovega pogleda ne prebije nikdo. To ljudje dobro vedo, in zdaj veste tudi vi, veste dobro, kaj imam v sebi in kako mogočno bitje sem na dvorišči!“ Nato je petelin na smetišču sfofotal s perutnicami, ponosno vzdignil greben ter glasno zakikirikal. In prava kurja polt je pri tem obšla vse kokoši in vse piščance, no, bili so neizmerno ponosni na to, da je bil jeden izmed njih tako mogočno bitje na dvorišču. In kvokali in čivkali so tako, da jih je moral slišati strešni petelin, in slišal jih je, ali navzlic temu se niti genil ni.

„Nič nego čvekanje!“ rekel je strešni petelin sam v sebi. „Petelin na smetišču nikoli ne leže jajec, in jaz jih ne maram. No, če bi hotel katero izleči, bilo bi veterno

jajce, a še takega ni svet več vreden. Povsod samo blebetanje! — Zdaj pa še sedeti ne maram več.“

In zbok tega se je odlomil strešni petelin, toda ubil ni petelina na smetišči — „četudi ga je hotel!“ kakor so dejale kokoši. — In kaj nas uči ta pravljica?

Bolje je vender kikirikati, kakor biti zdelan ter se prelomiti.

Snežak.

Pošteno poka po meni, ravno prava zima je!“ dejal je snežak. „Kako vender ostri sever oživlja ude! Pa kam je izginila ona velika svetilnica tam gori?“ Mislil je na solnce, ki je ravno zahajalo. „Ne bo me ne prisilila, da bi mežikal; svoje kosove še lahko držim skupaj.“ Namesto očij je imel dva velika trioglata kosa strešne opeke, a usta so mu bila kos starih grabelj, zato je imel tudi zobe.

Ko se je bil porodil, klicali so mu dečki: „Živel!“ — a pozdravilo ga je tudi žvenketanje kraguljčkov in pokanje bičev s senij.

Solnce je zašlo, in pokazal se je mesec okrogel in velik, jasen in lep na modrem nebu. „No, zdaj pa jo gledam zopet z druge strani!“ rekel je snežak, mislil je namreč, da se je solnce, t. j. ona svetilnica, o kateri je bil govoril, iz nova pokazala na nebu. „Vender sem jo odvadil, da ne zija več tako vame ter me ne praži! Zdaj lahko

visi gori, dokler hoče ter lahko razprostira toliko svetlobe, da vidim samega sebe. Samo, ko bi vedel, kako naj pridem s tega prostora! Oh, ko bi mogel oditi, precej bi šel na led, da bi se tako drsal, kakor sem videl dečka. 'Toda zastonj, ko ne znam teči!'

„Hajd, hajd!“ zalaja stari pes na verigi. Bil je nekoliko hripav, odkar ni bil več sobni pes, ki je ležal na zapečku. „Solnce te že nauči, kako je treba bežati, kakor je naučilo tvojega prednika. 'Hajd, hajd,' rekel sem jim, in izginili so vsi!“

„Ne umejem te, tovariš!“ deje snežak. „Ali me morebiti oni tam gori nauči bežati? Saj je vender pobegnil nekoliko prej, ko sem ga ostro pogledal, a zdaj se je priti-hotapil z druge strani.“

„Ti ne veš ničesar,“ zavrne ga pes, „saj pa tudi ni čudo, ko so te ravnokar zmetali skupaj. To, kar zdaj gledaš na nebu, ni solnce, temveč mesec, in kar je zašlo, to je bilo solnce. Jutri pride zopet in izvestno ti pokaže pot v jarek. Vsak čas se izpremeni vreme, to čutim v zadnji levi nogi, kjer me trga.“

„Tega psa pa že ne umejem,“ reče snežak sam v sebi, „slutim pa, da je nekaj jako neugodnega zame, kar mi je omenil. Tisto, kar se imenuje solnce, mi je neprijazno, to vem dobro.“

„Hajd, hajd!“ zalaja zopet pes, gre trikrat okolo svoje hišice, potem pa leže vanjo spat.

In res, vreme se je izpremenilo. Gosta in mokra megla se je zjutraj spustila po vsi okolici. Nekoliko pred solnčnim vzhodom je zapihal mrzel veter. Mraz je pretresal človeka, a bilo je krasno, ko je izšlo solnce. Vse drevje in grmovje je bilo pokrito z debelim ivjem. Ves kraj je bil podoben gozdu belih koral. Videlo se je, kakor bi bile vse veje pokrite z belim cvetjem. Brezšteviline mladike, katerih poleti ni možno videti zbok listja, kazale so se zdaj vsaka posebej razločno, tako svetlo-belo, kakor bi iz vsake posamezne puhtela bela svetloba. Žalobna breza se je gugala v vetru; bila je videti živa kakor drevesa poleti. Bila je res brezprimerna krasota! In ko je posijalo solnce, oj, kako se je svetilo vse, kakor bi bilo potreseno z demantnim prahom, kakor bi se blesteli demanti po sneženi odeji! A tudi bi bil človek lahko mislil, da gori brezštevilo lučie, dosti bolj belih, nego je sneg sam.

„To je neizrečna krasota!“ vzkliknila je deklica, ki je ravnokar z mladeničem prišla na vrt ter se ustavila tik snežaka in odtod opazovala blesteče drevje.

„Kaj lepšega se še poleti ne vidi!“ rekla je svetlih očij.

„In takega junaka, kakor je ta-le, celo ne,“ pripomni mladenič in pokaže na snežaka. „Ali je to korenjak!“

Deklica se nasmehne, pokima snežaku, nato pa odskoče s prijateljem po snegu, ki ji škriplje pod nogami.

„Kdo sta bila ta dva?“ vpraša snežak psa. „Ti si že dlje tukaj nego jaz; ali ju poznaš?“

„Poznam, poznam!“ odgovori pes. „Saj me je božala, deček pa mi je dostikrat prinesel kako kost; teh dveh ne ugriznem.“

„Kdo pa sta vender?“ ponovi snežak nestrpno.

„Zaročenca!“ deje pes. „In domača sta. Kako je vender človek neumen, kadar se še le porodi, to se najbolje vidi na tebi, moj sosed snežak! Star sem že in vse poznam pri hiši. Toda bil je čas, ko nisem prezebal priklenjen na verigi. — Hajd, hajd!“

„Ta zima je res krasna,“ opomni snežak, „pripoveduj mi dalje, a ne rožljaj tako s to-le verigo, zakaj ob tem zmiraj poka v meni.“

„Hajd, hajd!“ zalaja pes. „Bil sem lep psiček, vsaj tako so mi dejali. Vse me je imelo rado; ležal sem v gradu na žame-tastem stolci in na gospejinem krilu. Ali zdajci sem jim bil prevelik, in dali so me vratarici. In tako sem prišel v pritlično sta-

novanje. Z mesta, na katerem stojiš, vidiš lahko v sobico, kjer sem gospodaril; da, pri vratarici sem bil res gospod. Res da tu ni bilo tako lepo kakor zgoraj, ali zame je bilo dosti prijetneje. Tu me niso otroci mečkali in vlačili s seboj. Hrano sem imel prav tako dobro in še obilnejšo. Ležal sem na svoji blazinici, in blizu nje je bila velika peč, ki je sosebno v sedanjem času nekaj lepega na svetu! Lahko sem čisto zlezel pod njo. Še danes mi je toplo pri srci, kadar se spominjam te krasne peči! Hajd, hajd!“

„Ali je peč tako lepa?“ vpraša snežak radovedno. „Ali je kaj podobna meni?“

„Kaj pa še! Povsem drugačna je od tebe! Črna je ter ima dolg vrat in drva žre tako, da ji šviga ogenj iz žrela. Če stojiš zraven nje, ali če zlezeš nanjo ali pod njo, greje te neizrečno prijetno. Od tod, kjer stojiš, lahko pogledaš v sobo!“

Snežak pogleda v pritlično sobo in res zapazi črno lošano stvar z medeno cevjo. Ogenj odseva pred njo na tleh. In snežaku je nekamo čudno pri srci. Prevzame ga čudno čustvo, katerega ne pozna, katero pa vendar poznajo vsi ljudje, ki niso od snega.

„In zakaj si šel od nje?“ vpraša snežak psa. „Moral sem,“ odgovori pes. „Iztili so me iz sobe ter me privezali na ve-

rigo, ker sem bil najmlajšega grofiča ugriznil v nogo. Vzel mi je namreč kost, ki sem jo bil ravnokar glodal. Od tedaj sem tu prikovan na verigo in od samega lajanja in stradanja sem izgubil krasni svoj glas. Le poslušaj, kako sem hripav. Hajd, hajd! To ti je konec moje zgodbe!“

No, snežak ni več poslušal, kaj mu je pravil pes, nego nepremično je gledal v vrataričino stanovanje, v ono sobico, v kateri je stala na štirih železnih nogah peč, nič manjša od snežaka.

„Kako čudno vender poka po meni!“ izpregovori snežak. „Ali pridem kdaj tja notri? In vender je to moja vroča, moja jedina želja. Bila bi pač velika krivica, če bi se mi ne izpolnila. Moram tja k peči, da se malo naslonim nanjo, in če drugače ne bo možno, pa razbijem okno.“

„Tja pa že nikoli ne prideš,“ zavrne ga pes, „pa če se ti tudi posreči, da bi prišel do peči, bila bi to tvoja poguba; lahko bi ti tedaj rekel: Hajd, hajd!“

„Saj sem itak na pol izgubljen. Zdi se mi, da se zdajci prelomim,“ reče snežak.

Ves božji dan je snežak stal tako ter gledal na okno v pritlični sobici. Proti večeru je bila ta sobica še prijetnejša. Iz peči se je svetilo tako lepo, kakor se le more svetiti iz peči. Ni mesec ni solnce se ne sve-

tita tako prijazno. In kadar so se odprla vratca pri peči, švignil je plamen iz njih; bila je že navada taka. Takrat se je snežaku zažarelo lice in prsi so se mu zasvetile v rdečkasti svetlobi.

„Tega ne prebijem!“ zastoka snežak. „Kako dobro se podaja tej peči, kadar pomoli jezik iz ust!“

Noč je bila silno dolga, ali snežaku se je zdela kratka. Vtopil se je v misli, in te misli so v njem zamrznile, pa so popokale.

Zjutraj so bila okna pritlične sobe zamrzla. Preprežena so bila s krasnimi ledenimi cveticami, kakeršnih si le more poželeti snežak; ali te cvetice so mu zakrivale peč. Ves dan se okna niso odtajala, in tedaj snežak ni mogel opazovati, kako je plamen švigal iz peči. Od zime je vse pokalo. Bilo je to vreme, kakeršnega bi bil gotovo vesel vsak snežak, ali on je bil žalosten. Lahko bi bil srečen, pa je bil vender nesrečen: preveč ga je vleklo k topli peči!

„Muči te čudna bolezen, snežak,“ reče mu pes; „tudi jaz sem imel nekoč tako bolezen, ali prebolel sem jo. Hajd, hajd! Skoro se prevrže vreme.“

In vreme se je prevrglo. Zapihal je jug; snežak je prihajal vsak dan manjši, toda tožil ni zaradi tega, in prav to je znamenje pravega junaštva.

In podrl se je nekega jutra. Tam, kjer je bil stal, štrlelo je kvišku metlišče. Okolo tega držala so ga bili postavili dečki.

„Sedaj šele umejem, kaj je snežaka tako mikalo k peči!“ dejal je pes sam v sebi. „Sredi njegovega telesa je bilo omelo in to mu ni dalo miru. Zdaj je vsega konec. Hajd, hajd!“

In skoro je minula dolga, ostra zima.

„Hajd, hajd!“ lajal je pes ob verigi, na dvorišči pa so pevale deklice. In nikdo ni več mislil na snežaka!

A j d a.

Aje gre človek po nevihti mimo njive, na kateri rase ajda, često zapazi, da je kakor začrnela, osmojena. Vidi se taka, kakor bi bil švigal plamen preko nje, in kmet pravi potem: „To je dobila od bližkanja!“ Ali zakaj se dogodi tako? Povedati vam hočem, kaj mi je pravil vrabec, in vrabec je bil slišal to od stare vrbe, ki je stala tik ajdove njive in stoji ondu še zdaj. To je zelo čestita velika vrba, ali grčava in stara, po sredi je razpokla, in iz razpokline ji rase trava in kopina. Drevo je nagnjeno naprej, in veje mu vise do tal, kakor bi bile dolgi, zeleni lasje.

Okolo in okolo po polji je raslo žito: rž, ječmen in oves. Da, prekrasni oves! Kadar je zrel, tedaj je videti, kakor bi množina rumenih kanarčkov sedela po latovji! Žito je bilo zelo plodno, in čim polnejši je bil

klas, tem globočje se je priklanjal v pohlevnosti.

Ali tu je bila tudi ajdova njiva, ravno nasproti stari vrbi. Ajda se ni priklanjala k zemlji, kakor druga žita, nego se je ravno in okorno držala po konci.

„Jaz sem prav tako plodna kakor rž,“ reče ajda; „vrhu tega sem mnogo lepša. Moje cvetje je lepo kakor jabolčno, in res nas je veselje gledati. Ej, stara vrba, ali poznaš kaj lepšega od nas?“

„In vrba prikima z glavo, kakor bi hotela reči:

„Seveda; poznam jih tudi lepših od tebe!“ Ali ajda se našopiri od same oholosti in deje: „Neumno drevo, staro je že tako, da mu rase trava po telesi!“

Zdaj se vzdigne strašna nevihta. Vse poljske cvetice zganejo liste ali pa sklonijo glavice, ko se pridrevi vihar čreznje. Samo ajda ponosno dviga glavo.

„Pripogni glavo kakor mi!“ reko ji cvetice.

„Tega meni ni treba!“ odvrne ajda.

„Pripogni glavo kakor jaz!“ vzklikne žito. „Glej, že prihaja vihar ni angelj. Njegove peruti sezajo od oblakov pa do zemlje.

Prelomi te, predno ga utegneš naprositi milosti!“

„Ali jaz se nečem priklanjati!“ odgovori zopet ajda.

„Zapri cvetje in pripogni listje!“ opomni jo stara vrba. „Ne glej v blisek, kadar se raztrga oblak. Se ljudje ne smejo tega, zakaj v blisku se lahko vidi tja do božjih nebes; toda ta pogled človeka lahko celo oslepi. Kaj bi se pa šele zgodilo nam rastlinam na zemlji, ko bi se upale kaj takega, ki smo vender dosti menj vredne!“

„Menj vredne?“ zatogoti se ajda. „Zdaj pa nalašč pogledam naravnost v božja nebesa!“ In storila je tako v prevzetnosti in napuhu. Zabliskalo se je tako, kakor bi bil ves svet v plamenu.

Ko se je plegla nevihta, stale so cvetice z žitom vred v mirnem, čistem zraku okrepčane po dežji, ali ajda je bila črna kakor oglje, ker jo je bil osmodil blisek; bila je zdaj le suh plevel na polji.

Stara vrba je stresala veje, in z zelenega listja so ji padale velike vodene kaplje, prav kakor bi se jokala, in vrabci so jo vprašali: „Zakaj se jočeš? Saj je vender tukaj tako lepo in sveže. Glej, kako sije solnce; glej, kako se pode oblaki! Ali

ne čutiš prijetnega duha iz cvetic in grmovja? Zakaj se torej jočeš, stara vrba?"

In vrba jim je pravila o ajdini prevzetnosti in nje napuhu, takisto o kazni, ker to dvoje se vselej kaznuje. Jaz, ki vam pripovedujem to pravljico, sem jo slišal od vrabcev; pripovedovali so mi jo nekega večera, ko sem jih naprosil, naj bi mi kaj povedali.

Najljubeznivejša roža na svetu.

Bila je nekdam mogočna kraljica, ki je imela na vrtu vse leto najlepše cvetice iz vseh krajev sveta. Najljubše so ji bile rože, zato jih je imela najrazličnejših vrst, od navadne divje rože, katere zeleno listje diši kakor jabolka, do najlepše provensalske rože. Rasle so ob grajskih zidovih, ovijale se ob stebrih in oknih, širile se po hodnikih ter so po stropu rastle v vse sobe; bile so vsakega duha, vsakeršne oblike in barve.

Ali v gradu je bila skrb in žalost; zbolela je kraljica, in zdravniki so se izrekli, da ji bode umreti.

„In vender jo nekaj otme smrti!“ reče najmodrejši med njimi. „Prinesite ji naljubeznivejšo rožo na svetu, tisto, ki je znamenje največje in najčistejše ljubezni. Ako ugledajo to rožo njene oči, predno ugasnejo, ne umrje.“

In mlado in staro prihiti od vseh strani z rožami, z najlepšimi, kar jih je raslo po vrtilih. Toda niso bile prave. Z vrta ljubezni bi bila morala biti ta roža; toda katera je znamenje največje in najčistejše ljubezni?

Pesniki so prepevali najljubeznivejšo rožo na svetu, vsak je imenoval svojo.

In po vsi deželi je šlo poročilo vsakemu ljubečemu srcu, šlo je poročilo ljudem vsakega stanu in vsake dobe.

„Nikdo do zdaj še ni imenoval cvetice!“ reče modrijan. „Nikdo nas ni napotil tja, kjer je vzrasla v krasoti. To niso rože z Romejeve in Julijine rakve ali z Valburgovega groba, dasi bodo te rože vedno vonjale v pravljičah in pesmih; to niso rože, ki poganjajo iz Vinkelridovih krvavih sulic, iz krvi, ki teče iz prsij junakovih v smrti za domovino, dasi je ni slajše smrti, dasi je ni rože bolj rdeče od krvi, ki se preliva ondu. Tudi ni tista čudovita roža, za katero mož leto in dan v samotni sobi v dolgih nočeh žrtvuje mlado življenje, to ni čarobna roža učenosti.“

„Jaz vem, kje cvete,“ reče srečna mati, ki je z detetom v naročaji stopila h kraljčini postelji. „Jaz vem, kje je videti najljubeznivejša roža na svetu, roža, ki je znamenje največje in najčistejše ljubezni. Ta roža cvete na milem ličeci mojega sladkega

deteta, kadar, po spanji okrepčano, odpre oči ter se mi nasmehne tako ljubeznivo.“

„Ljubezniva je ta roža, ali jedna je še ljubeznivejša!“ reče modrijan.

„Da, še mnogo ljubeznivejša!“ reče neka gospa. „Videla sem jo; veličastnejše in svetejše ni nikjer, toda bila je bleda kakor čajevec. Videla sem jo na kraljičinem lici; odložila je kraljevsko krono ter je v dolgih tožnih nočeh sama nosila bolno dete, jokala je, poljubljala ga in molila zanje k Bogu, kakor moli samo mati ob uri srčne stiske.“

„Sveta in prečudna je v svoji moči bela roža žalosti, ali vender ni tista, katere iščemo.“

„Najlepšo rožo sem videl jaz pred oltarjem Gospodovim!“ reče pobožen star škof. „Videl sem, kako se je svetila kakor angeljsko obličje. Mlade deklice so šle prvi-krat k mizi Gospodovi, ponavljaje krstno obljubo, in rdele so se in bledele rože na milih licih dekliških. Med njimi je bila deklica, ki je s popolnoma čisto in ljubečo dušo povzdignila oko k svojemu Bogu. To je bilo znamenje najčistejše in najvišje ljubezni.“

„Blagoslovi jo Bog!“ reče modrijan, „toda nikdo ni do zdaj imenoval najljubeznivejše rože na svetu.“

Zdaj stopi v sobo otrok, kraljičin sinek. Solze mu igrajo v očeh ter mu rose lice;

„Denar boš prinesel!“ reče mu čarovnica. „Povem ti namreč, da skozi duplino dospeš v veliko dvorano. Ondu je svetlo, ker tamkaj gori nad sto svetilnic. Tedaj zapaziš troje vrat. Ključi so v ključavnicah, pa jih lahko vse odkleneš. Brž ko prideš v prvo sobo, najdeš sredi sobe zaboj, na njem pa psa, ki ima oči kakor dve skledi, toda to naj te ne preplaši! Dam ti s seboj svoj modri predpasnik, razgrni ga po tleh, zagradi psa, položi ga na predpasnik ter vzemi iz zaboja denarja, kolikor hočeš. To je sam baker. Ako pa želiš srebra, odpri bližnja vrata; tudi v oni sobi leži na zaboji pes, ki ima oči, velike kakor mlinski kamen. Ali ne preplaši se ga! Vzemi psa, položi ga na predpasnik, pa si vzemi srebra, kolikor te je volja. Ako hočeš zlata, ga tudi lahko dobiš toliko, koliko ga le neseš, pojdi le v tretjo sobo. Tudi ondu sedi na zaboji pes, ki ima tolike oči, kolikeršen je okrogli stolp v Zagrebu. Veruj mi, to je pravi pes, ali ne boj se ga! Čim ga položiš na moj predpasnik, ne stori ti ničesar, in lahko se otovoriš z zlatom, kolikor ti drago“.

„No, to mi ugaja!“ reče vojak. „Ali kaj naj dam tebi, stara čarovnica, za to navodilo? Zakaj tudi ti bi rada kaj imela.“

„Ne“, odgovori čarovnica, „ni beliča ne maram. Meni samo prinesi staro kresilo,

katero je pozabila ondu moja babica, ko je bila zadnjikrat doli“.

„Dobro torej“, odgovori vojak, „priveži mi vrv okolo pasu!“

„Tu jo imaš“, reče čarovnica, „in tu je moj modri predpasnik!“

Potem spleza vojak na drevo, spusti se skozi duplino in že je v velikem hodniku, kakor mu je povedala čarovnica; sto svetilnic je gorelo v njem.

Brez premiselka odpre prva vrata. Toda joj! Tu je sedel pes z očmi, velikimi kakor dve skledi, in ga je debelo gledal.

„Kaj lep pesek si!“ deje vojak, pa ga položi na predpasnik, naloži si bakra, kolikor ga nese, potem zaklene zabojo, dene psa zopet nanj ter odide v drugo sobo. In istina! Tu je na zaboji sedel pes s tolikimi očmi, kolikeršen je mlinski kamen.

„Ne glej me vender tako strašno, oči te bodo bolele!“ reče vojak ter postavi psa na babin predpasnik. Ko pa ugleda toliko srebra, zavrže ves baker, pa vse žepe napolni s srebrom. Nato stopi v tretjo sobo. No, tu je bilo šele strašno! Tu je imel pes oči kakor dva okrogla stolpa, in vrtele so se mu kakor mlinska kolesa.

„Dober večer!“ pozdravi vojak ter se poprime vrat; zakaj takega psa še ni bil videl. Ko se ga nagleda, reče sam v sebi:

„Zdaj je pa dosti!“ postavi psa na tla ter odpre zaboj. Oj, ali je bilo to zlata! Zanje bi bil lahko kupil vso Ljubljano in vse igrače vsega sveta! Kar najhitreje vrže vse srebro od sebe ter si z zlatom napolni žepe, pa tudi telečnjak in črevlje, tako da komaj lazi. Zdaj je bil bogat mož. Psa zopet položi na zaboj, zapre vrata ter zakliče skozi duplino:

„Čarovnica, potegni me na dan!“

„Ali si prinesel tudi kresilo?“ vpraša ga prvi hip čarovnica.

„Pozabil sem ga“, reče vojak, vrne se v duplino ter ga vzame. Čarovnica ga potegne na dan, in zopet stoji vojak na cesti, samo da je zdaj preobložen z zlatom.

„Kaj pa hočeš s kresilom?“ vpraša jo vojak.

„Tebi nič do tega!“ reče čarovnica, „dobil si svoj denar, a meni daj moje kresilo!“

„Kaj!“ razjezi se vojak, „ali mi precej poveš, ali pa ti s sabljo odsekam glavo!“

„Ne povem!“ zavrišči čarovnica. Vojak hoče izdreti sabljo, ali ona se zgrudi mrtva na zemljo, predno potegne sabljo.

Kjer je čarovnica padla, ondu je tudi ostala, vojak pa je zvezal zlato v njen predpasnik, oprtil si ga na hrbet, spravil kresilo v žep ter se napotil v mesto.

Mesto je bilo lepo; zavil je v najlepšo gostilnico ter zahteval najdražjih jedil, ker zdaj je bil bogat kakor nikdo na svetu. Drugi dan si naroči tako obleko, kakeršne ni imel nikdo v mestu. Iz preprostega vojaka se je izpremenil v velikega gospoda, in pripovedovali so mu o mestnih znamenitostih, o kralji in kakšno hčer ima kralj.

„Kje pa bi videl kraljevo hčer?“ vpraša vojak.

„Nje ne more nikdo videti,“ bil je odgovor. „V velikem bakrenem gradu stanuje, okolo gradu pa so sami zidovi in stolpi. Nikdo ne more do nje razven kralja, ker se je vedeževalo, da se omoži s preprostim vojakom.“

„Rad bi jo videl!“ dejal je vojak, ali dovolili mu niso.

Takrat je naš vojak živel brezskrbno, hodil je redno v gledališče in na kraljevski vrt ter je siromakom delil denar. To je bilo pošteno od njega. Bil je bogat in pridobil si je mnogo prijateljev, kateri so ga hvalili, in to mu je ugajalo. Ker pa je dan za dnevom samo trosil, ostala sta mu na posled samo dva vinarja, in moral je iz sobe, v kateri je stanoval, in si najeti podstrešno sobico. Krpal si je sam črevlje, a prijatelji so mu obračali hrbet in nobenega

ni bilo več k njemu, ker bi se bili preveč utrudili, predno bi bili dospeli do njega.

Bilo je meglenega večera, in ni si mogel kupiti sveče. Takrat se je spomnil, da ima košček svečice v kresilu, katero je bil prinesel iz otlega drevesa. Vzame torej kresilo in zakreše. Toliko da se prikažejo iskre, odpro se vrata in predenj skoči pes s tolilikimi očmi, kolikeršni sta dve skledi, in reče:

„Kaj zapovedujete, gospod?“

„Kaj je to?“ vzklikne vojak, „to je zelo čudno kresilo!“ Nato veli psu: „Dobodi mi denarja!“ Pes mahoma izgine, ali skoro se vrne z mošnjo zlata v gobci.

Zdaj je vedel vojak, kakšno čudno kresilo ima. Če je zakresal jedenkrat, prišel je pes, ki je ležal na bakru, če dvakrat, prišel je pes, ki je ležal na srebru, in če je zakresal trikrat, prišel je pes, ki je ležal na zlatu.

Zopet se je vojak nastanil v veliki, sijajni sobi, in vrnili so se tudi prijatelji, ki so se mu čudili in ga hvalili kakor prej. Zopet je mislil na kraljevo hčer, katere ni bil videl do zdaj. „Kakor pravijo, je grozno zala, ali kaj mi koristi, ko je ne morem videti! In zakaj bi je ravno jaz ne mogel videti?“ — In spomni se svojega kresila ter zakreše. Glej, pes s tolilikimi očmi, kolikeršna je skleda, skoči predenj.

„Res je že polnoč“, reče vojak, „ali vender bi rad videl kraljičino, pa četudi za trenutek“.

Pes izgine, in predno se vojak zave, prinese kraljičino predenj. Sedela je speča na psu, in nje lepota je vojaka zdajci prepričala, da je to prava kraljičina. Pes zopet odnese kraljičino v grad. Ko se je zdanilo ter sta kralj in kraljica dozajutrkovala s kraljičino, tedaj jima je povedala, kako čudno se ji je bilo senjalo o nekem mestu in o nekem vojaku in kako je bila jahala psa.

„No to je lepa reč!“ reče kraljica. Druge noči je morala stara dvorska gospa stražiti pri postelji mlade kraljičine, da bi videla, so li to resnično sanje, ali je kaj drugega.

Vojak je komaj čakal, da bi zopet videl kraljičino. Pes je zopet prišel ter jo prinesel. Dvorska gospa brzo steče za njima. Čim opazi, da je kraljičina izginila v veliko hišo, reče sama v sebi: „Zdaj pa že vem, kje je“ ter nariše s kredo velik križ na vrata. Potem odide domov ter leže spat. Pes prinese kraljičino v grad, ali ko vidi, da je na vratih, kjer stanuje vojak, narejen križ, vzame kredo in po vsem mestu na vsaka vrata napravi križ. Tako zjutraj ni bilo moči najti pravih vrat, zakaj na vseh je bil videti križ.

Na vse zgodaj pridejo kralj, kraljica in stara dvorkinja in vsi častniki, da bi videli, kje je bila kraljičina.

„Tukaj je bila!“ reče kralj, ko zapazi prva vrata s križem.

„Kaj pa še, tu je bila, dragi moj mož!“ reče kraljica, ko ugleda križ na drugih vratih.

„Ali tu je tudi križ in tukaj takisto!“ zakličejo vsi, zakaj na vseh vratih so bili križi, in vse iskanje je bilo brezuspešno.

Toda kraljica je bila kaj modra žena. Vzela je srebrn nož, pa odrezala košček svile, sešila vrečico, napolnila jo s prosenim pšenom, privezala jo kraljicini za pas in zatem na dolnji strani napravila luknjico, tako da se je morala kaša izsipavati, koder bi hodila kraljičina.

Ponoči zopet pride pes po kraljičino ter jo odnese k vojaku, kateri jo je imel tako rad, da je često mislil: „Oj, ko bi bil kraljevič, takoj bi jo vzel za soprogo!“

Pes ni zapazil, kako se je po vsem poti raztresalo pšeno do vojakovega stanovanja. Ali zjutraj spoznata kralj in kraljica, kje je bila njiju hči, in mahoma zapovesta, naj vojaka ujamejo in zapro.

V ječi je torej vzdihoval siromak. Oj, kako mu je bilo dolgočasno, in vrhu tega so ga pikali stražniki: „Jutri boš že

visel na vešalih!“ To pa nikakor ni prijetno poslušati, razven tega je bil pozabil kresilo vzeti s seboj.

D drugega jutra je videl skozi okno, kako se je drevila silna množica, da bi videla, kako ga bodo obešali. Poslušal je ljudi ter gledal, kako so ravno izšli vojaki.

V tem priteče mimo njegovega okna črevljarski učenec; tekel je tako naglo, da mu je čerapa padla raz noge ter udarila ob vojakovo okno.

„Ej, postoj no malo! Ni ti treba tako hiteti“, reče mu vojak, „ker iz vsega tega ne bode nič, dokler me ne izvedejo. Ali bi ne bil toli prijazen, da bi mi iz mojega stanovanja prinesel kresilo? Dam ti zato nekoliko petic. Ali samo brzo teci in ne ustavlja se!“ — Ker bi si bil učenec rad zaslužil petice, tekel je na vso moč po kresilo ter ga prinesel vojaku — in čuli bomo, kaj se je zgodilo.

Zunaj mesta so bila postavljena vešala, okolo njih so stali vojaki in na tisoče ljudij, kralj in kraljica pa sta sedela na vzvišenem prostoru nasproti sodnikom in svetovalcem.

Že je stal vojak na odru in že so mu hoteli vreči vrv okolo vratu, kar je naprosil, naj se mu izpolni še poslednja želja, in ta se navadno dovoli vsakomur. Naprosil jih je,

naj mu dopuste pokaditi pipo tobaka, ker ne bo več pušil.

Te prošnje mu kralj ni hotel odbiti, in vojak je vzel kresilo ter zakresal jedenkrat, dvakrat, trikrat. In glej, hipoma se prikažejo vsi trije psi, oni z očmi, velikimi kakor dve skledi, oni z očmi, velikimi kakor dva mlinska kamena, in oni z očmi, velikimi kakor dva stolpa.

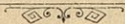
„Pomagajte mi“, zakliče vojak, „da ne bodem obešen!“ In psi skočijo kakor levi na sodnike in svetovalce ter jih vse pomečejo na tla.

„Saj ga ne dam obesiti!“ vzklikne kralj od strahu; ali največji pes pograbi njega in kraljico ter ju vrže s prestola kakor tudi ostale. Tedaj se preplašijo vojaki in vse ljudstvo zakliče: „Dragi vojak, bodi naš kralj, kraljičina pa bodi tvoja žena!“

Nato so ga posadili na kraljevski voz, a vsi trije psi so se igrali pred njim. Dečki so zvižgali na prste, a vojaki so mu izkazovali čast. Tudi kraljičina je prišla iz bakrenega grada predenj.

Osem dnij je trajalo gostovanje, a tudi psi so sedeli za mizo ter so debelo gledali.

Vojak in kraljičina pa sta potem živela še dolgo in srečno.

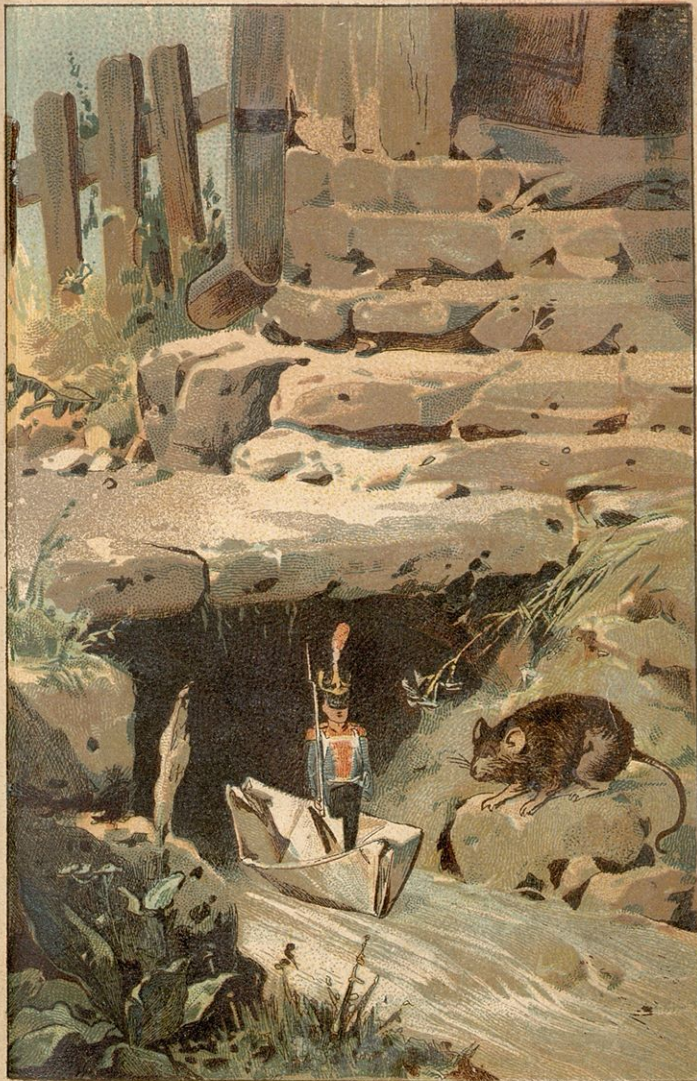

Stanovitni kositerni vojak.

Bilo je nekoč petindvajset kositernih vojakov, bili so bratje; zakaj bili so vlti iz iste stare kositerne žlice. Puško so držali v roki ter strmo gledali predse; oprava jim je bila rdeče in modro pobarvana. Ko se je odprl pokrov škatlje, v kateri so ležali, zaslišali so prvo besedo na tem svetu: „Kositerni vojaki!“ Tako je vzkliknil majhen deček ter je od veselja plosknil z ročicami; dobil jih je za rojstveni dan ter jih je zdaj postavljaj na mizo. Bili so si popolnoma podobni, le zadnji vojak je imel samo jedno nogo, ker je bil pošel kositer, no, stal je na jedni nogi tako trdno kot drugi na obeh. In prav tega je usoda odlikovala kaj čudovito.

Na mizi, kjer so bili postavljeni, je stala še druga igrača. Bil je to grad iz popirja. Skozi mala okna se je videlo v lepe dvorane. Pred gradom so stala drevesa okolo majhnega zrcalnega stekla, katero je predstavljalo jezero. Po njem so plavali voščeni

labodi, ki so se zrcalili v njem. Vse je bilo zalo, toda najzaljša je bila majhna gospa iz popirja, ki je stala pred odprtimi grajskimi vrati. Imela je obleko iz najtanjšega platna, v laseh pa krasen svetel šapelj. Raztegnila je roke, zakaj bila je plesalka, in je jedno nogo privzdignila tako, da se je zdelo kositernemu vojaku, kakor bi imela samo jedno nogo kakor on.

„To bi bila soproga zame!“ dejal je, „toda preimenitna je in stanuje v gradu; jaz imam le škatljo, in tam nas prebiva petindvajset, ondu ne bi mogla stanovati! Toda spoznati jo moram venderle!“ Nato je legel za tobačnico na mizi. Odtod je lahko opazoval gospo, ki je stala na jedni nogi, ne da bi se bila prevrnila.

Ko se je zmračilo, prišli so ostali kositerni vojaki v škatljo in ljudje v hiši so šli spat. Igrače pa so se same začele igrati na mizi. Kositerni vojak je zopet vstal, njegovi tovariši pa so rožljali v škatlji, zakaj tudi oni bi se bili radi igrali, pa niso mogli odpreti škatljinega pokrova. Leščnikar se je prekopicaval, in pisalce je samo skakalo po tablici; iz kratka, bil je tak hrušč, da se je vzbudil kanarček ter začel govoriti v stihih. Samo kositerni vojak in plesalka se nista genila s prostora. Z razpetimi rokami je stala plesalka na jedni nogi, in

vojak je stal nepremično in ni trenil z očmi. Zdajci odbije ura polnoči, in rsk! Odpre se tobačnica. V nji ni bilo tobaka, pač pa majhen, črn škratelj; to je bilo mojstersko delo.

„Kositeri vojak!“ reče škratelj; „kaj zijaš tako? Saj še oslepiš!“

Ali kositeri vojak se je delal, kakor bi ga ne bil slišal.

„Dà, le počakaj do jutri!“ sikne škratelj.

Ko je drugega jutra deca vstala, postavila je kositernega vojaka na okno. Toda ali je bil škratelj ali pa veter, okno se je odprlo, in vojak je telebnil iz tretjega nadstropja na ulice.

Bil je to strašen padec! Nogo je molel kvišku ter s šlemom in bajonetom obtičal v tlaku.

Dekla in mali deček sta precej pritekla na ulice, da bi ga poiskala; a četudi sta bila prav blizu njega, vender ga nista zapazila. Ko bi bil kositeri vojak zaklical: „Tu sem!“ bila bi ga pač našla; ali ni se mu zdelo umestno, da bi kričal, ker je bil v uniformi.

Nenadoma se vlije dež in ploha nastane. Ko je ploha nehala, prišla sta dva dečka po cesti.

„Glej ga no, kositernega vojaka!“ vzklikne jeden. „Ta mora po svetu, da se bode vozil po ladji!“

Hitro napravita iz časopisa čolnič, posadita vojaka vanj, in že je jadral po žlebu nizdolu. Dečka pa sta tekla vstric njega ter ploskala z rokami. Oj, kako so pluskali valovi v žlebu, in kakšna reka je šumela doli po njem! Čolnič se je zibal ter se časih zasukal tako hitro, da se je kositerni vojak kar stresel. Toda ostal je stanoviten, ni genil z obrazom, gledal je nemo predse ter držal puško v roki. Zdajci pa šine čolnič pod žlebov mostič in stemni se kakor v škatlji.

„Kam pa pridem zdaj?“ pravi si vojak.
 „Dà, tega je škratelj kriv!“

Hipoma se prikaže velika podgana, ki je prebivala pod mostičem.

„Imaš li potni list?“ vpraša ga osorno.
 „Sem ž njim!“

Toda kositerni vojak je molčal ter je še trdneje držal za puško. Čolnič je plaval dalje, podgana pa za njim. Kazala je zobe ter kričala treskam in slami:

„Držite ga, držite ga! Ni plačal mitnine!
 Nima potnega lista!“

Tok je narastal čimdalje bolj. Kositerni vojak je že na konci mostu ugledal beli dan. In zaslišal je velikanski hrušč, kateri bi bil pač prestrašil vsakega hrabrega moža. Pomislite, voda je drla na konci mostu v velik prekop! Bilo je to zanj prav tako

opasno, kakor če bi se hoteli mi peljati črez slap.

Bil je že tako daleč, da ni mogel več zadržati čolna. Zdrčal je po vodi, in ubogi kositerni vojak se je držal po konci, kolikor je mogel. Nikdo mu ne more očitati, da bi se bil tresel od strahu. Čolnič se je zasuknil trikrat, štirikrat ter bil do roba napolnjen z vodo, tako da se je moral potopiti. Kositernemu vojaku je sezala voda že do brade, popir se je odmakal čimdalje bolj, in končno je tekla voda vojaku črez glavo. Spomnil se je male plesalke, katere ne bode več videl.

Zdaj se je popir popolnoma razmočil in vojak je padel, ali hipoma ga je požrla velika riba.

Oj, kakšna tema je bila v ribjem telesu, še večja nego pod žlebovim mostičem; in vrhu tega je bilo tako tesno! No, kositerni vojak je ostal stanoviten, ležal je, kakor je bil dolg, držeč puško v roki.

Riba je plavala semtertja, zdajci se je začela premetavati, naposled pa je vse utihnilo. Kakor strela ga zadene glas: „Kositerni vojak!“ Riba je bila ujeta, in prinesli so jo bili v kuhinjo, kjer jo je kuharica razparala z velikim nožem. Potegnila je vojaka iz nje ter ga odnesla v sobo, kjer je malo in veliko želelo videti čudnega

moža, ki je potoval v ribjem želodci; toda kositerni vojak ni bil zato kar nič ošaben in napihnjjen. — Postavili so ga na mizo, in čudo, vojak je bil v tisti sobi kakor prej! Gledal je iste otroke in iste igrache in isti lepi gradič z malo plesalko. Še je stala na jedni nogi. Bila je tudi ona stanovitna, in to je genilo kositernegega vojaka. Malo da ni jokal kositernih solz, no, to bi se tudi ne bilo spodobilo.

Ali brez vzroka zažene deček hipoma vojaka v peč. Gotovo je provzročil to škrtatelj v tobačnici.

Začutil je grozno vročino; ali je prihajala od ognja ali odkod? Barve so mu izginile; ali se je zgodilo to na potovanji, ali je bila temu kriva žalost, tega ni mogel nikdo povedati. Pogledala sta se s plesalko. Čutil je, da se je topil, toda vender je še stal stanovitno ter držal puško v roki. - Kar se odpro vrata; veter potegne ter odnese plesalko h kositernemu vojaku v peč, kjer takoj vzplamti. In zdaj se je raztopil vojak. Ko je drugega jutra dekla čistila peč, ni našla v pepelu drugega nego majno kositerno srce in od plesalke samo šapelj, ki pa je bil ogorel.

Štorklje.

Na poslednji hiši v vasi je bilo na slemenih štorkljino gnezdo. Četvero mladčev je dvigalo iz gnezda glavice z majhnim črnim kljunom, ker se jim še ni pordečil, a poleg njih je sedela starka. Nedaleč od gnezda je stal na slemeni samec, nepremično in okorno; jedno nogo je bil vzdignil, da se ne bi dolgočasil na straži. Rekel bi, da je bil stesan od lesa, tako mirno je stal. „To je ravno gospodski, da straži moja žena pri gnezdu!“ mislil si je. „Saj itak nikdo ne ve, da sem njen mož. Vsakdo bo mislil, da stražim tu po zapovedi. In to je tako gospodski!“ Tako je stal ves dan na jedni nogi.

Doli na cesti se je igrala tolpa otrok, pa ko so ugledali štorklje na slemenih, zapel je najprej jeden, a za njim so zapeli vsi zajedno staro zabavljivo pesem o štorklji . . .

„Slišiš li, kaj poje deca?“ dejale so mlade štorklje; „pojo, da nas obesijo ali speko.“

„Ne menite se za to!“ reče jim mati.

Ali otroci so peli dalje ter s prstom kazali na štokljo, ki je stala na slemeni. Samo jeden izmed njih, Štefek po imeni, je rekel, da je sramota in greh zasmehovati ptico siroto, in ni hotel peti s tovariši. Mati štoklja je tolažila mladiče, rekoč: „Ne menite se za to, kar blebetajo; glejte samo, kako vaš očka mirno gleda in stoji, pa še na jedni nogi.“

Ko se pridejo drugo jutro otroci zopet igrat ter zapazijo štoklje na slemeni, zapojo iz nova ono zabavljivo pesem.

„Ali nas res hočejo obesiti in speči?“ vprašajo mlade štoklje.

„Kaj pa še!“ odgovori jim mati. „Naučili se boste letati; jaz vas bom učila. Tedaj zletimo na livade, pa gremo k žabam v vas. Žabe se nam bodo priklanjale ter priklanjaje pele: Kvak, kvak! A takrat se pogostimo ž njimi. Ali bode to veselje!“

Potem pa nas vender speko, kakor so peli otroci; le poslušaj, saj že zopet pojo.“

„Mene poslušajte, a ne teh otrok!“ reče starka. „Po velikih jesenskih vajah odletimo v tople kraje, daleč odtod, preko hribov in dolin. Pojdemo v Egipet, kjer so trioglate hiše iz kamena s šiljastim vrhom do neba; imenujejo jih piramide, a starejše so, nego si more misliti katera štoklja.

Ondu je reka, katera se razliva črez bregove ter preplavlja vso zemljo. Gazi se do kolena po blatu, a jedo se same tolste žabe.“

„Oj, oj!“ zavriskajo mlade štorklje.

„Da, ondu je krasno, ves dan ne bomo delale drugega, nego samo jedle. In dokler nam je tam tako dobro, ni v tej zemlji ni zelenega peresca na drevesi. Tu je takrat tako mrzlo, da oblaki zmrzavajo na kose, in takrat padajo bele krpice na zemljo, in ljudje jim pravijo sneg.“

„Ali zmrznejo tedaj tudi oni malovredni otroci na kose?“ vprašajo male štorklje.

„Ne bodo ravno zmrznili na kose, ali zeblo jih bo zunaj hudo, in zato bodo morali ponajveč čepeti v temni sobi pri topli peči.“

V tem je minilo nekaj časa, in mladiči so ponarasli tako, da so že stali v gnezdu ter se razgledavali. Očka jim je vsak dan prinašal tolstih žab, majhnih kač in raznih drugih slaščic, ki jih je mogel najti. Kako je bilo prijetno, ko jim je kazal razne umetnosti! Zvijal je glavo okolo repa, klopotal s kljunom liki klopotec ter jim pripovedoval pravljice, vse o samih mlakah in močvirjih.

„No, zdaj pa je treba, da se učite letati!“ reče jim nekoč mati ter odvede vse štiri na sleme. Oj, kako so se zibali, kako

so mahali s perutnicami, samo da ne bi padli, ali toliko da niso popadali na tla.

„Le mene glejte!“ pravi jim starka. „Tako morate držati glavo in tako noge! Jedna, dve! Jedna, dve! Le tako si bodele pomagali po svetu!“ — Zdaj starka nekoliko poleti, in mladiči poskočijo neokretno za njo. — Bum, zvalili so se, ker so bili še prenespretni.

„Jaz nečem letati!“ reče jeden mladičev ter zopet zleze v gnezdo.

„Ni mi do tega, da bi kdaj prišel v toplejše kraje.“

„Hočeš li tukaj zmrzniti, ko pride zima? Ali bi rad, da pridejo oni otroci, pa te obe-sijo ali speko? Čaj, precej jih pokličem!“

„Mamica, nikar!“ zakliče mlada štoklja ter zopet skoči na streho k drugim. Tretji dan so že nekoliko poletavali ter so mislili, da bi že lahko plavali po zraku, ali komaj so poskusili, prekopicnili so se, morali so si zopet pomagati s perutnicami, da niso popadali s strehe. In zopet so prišli otroci na cesto ter zapeli staro pesem o štoklji.

„Ali smemo zleteti nanje, da jim izkopljemo oči?“ vprašajo mladiči.

„Pustite jih v miru!“ zavrne jih starka. „Poslušajte samo mene, pa bo vse dobro. Jedna, dve, tri! Zdaj poskusimo na desno, pa na okolo; jedna, dve, tri! Zdaj na levo

okolo dimnika. — Tako, zdaj je bilo dobro! Poslednja vaja je bila uprav lepa, in zato vam dopuščam, da smete jutri z mano poleteti v močvirje. Tja pridejo tudi druge štokrlje z dobro svojo deco; pa vi morate pokazati, da ste izmed vse dece najboljši in da najlepše letate, tedaj vas bo vsakdo spoštoval.“

„Ali naj se ne maščujemo tem porednim dečkom?“

„Pustite jih, naj kriče, kolikor se jim ljubi! Vi boste venderle zleteli pod sinje nebo ter dospeli v deželo piramid, dočim bodo oni zmrzovali ter ne bodo imeli ni zelenega listja ni sladkih jabolk.“

„Pa vender se maščujemo!“ šepečejo drug drugemu ter se začno iz nova vežbati.

Izmed vseh dečkov na cesti ni nobeden tako strastno popeval zabavljive pesmi kakor oni, ki jo je bil začel, in temu dečku je bilo kakih šest let. Seveda so mislile mlade štokrlje, da je imel že nad sto let; zakaj bil je mnogo večji od njih matere in od očeta, ali kaj so vedele o tem, koliko let je mali in veliki deci! Najbolj so se torej mlade štokrlje jezile na tega dečka, ki je prvi zapel omenjeno sramotilno pesem, katere nikakor ni hotel opustiti. Zagrozile so se mu torej in čim večje so prihajale, tem bolj so hrepenele po maščevanji. Ali starka jih je zmiraj tolažila:

„Počakajte še malo; bomo videli, kako se obnesete pri vaji. Ako se osramotite, pa vas naš vojvoda prebode s kljunom, no, potem so peli dečki prav, vsaj nekoliko! Videli bomo!“

„Dà, videli bomo!“ rekli so mladiči in so se vadili pri vsaki priliki. Leteli so nazadnje toli prijetno in lahno, da jih je bila prava radost gledati.

In prišla je jesen. Zbrale so se vse štoklje, da se odpravijo na pot v tople kraje. Toda, kakšna je bila ta vaja! Morale so leteti čez gozde in mesta, da bi se videlo, koliko razumejo; zakaj čakal jih je velik pot. No, naše mlade štoklje so prebile izpit „izvrstno“ in dobile za nagrado žab in kač. To jim je bilo najboljše izpričevalo, žabe in kače pa so obrale do kostij.

In odšle so ter so v zemlji piramid, mastech se z mastnimi žabami, popolnoma pozabile osvete. Ali ko so se vrnile v naše kraje, bile so pametne ter so, stoječ na jedni nogi kakor njih roditelji, mirno poslušale, kako je deca kot deca pevala staro pesem o štoklji!

Jelčica.

Zunaj gozda je stala drobna jelčica. Bila je na dobri zemlji in na dobrem prostoru; dobivala je svetlobe in gorkote, zraka je imela dovolj, in okolo nje je raslo mnogo večjih tovarišic, jelčic in smrek. A jelčica je zelo hrepenela, da bi dorasla! Ni ji bilo do toplega solnca ni do svežega zraka, niti se ni menila za kmetske otroke, ki so se vrteč okolo nje pogovarjali, ko so prišli po rdeče jagode in sladke maline. Večkrat so prihiteli s polnim loncem, ali pa so imeli na slamnati bilki nabranih jagod; tedaj so posedli poleg jelčice, rekoč: „Kaj ne, kako je to drevesce lepo?“ Tega jelčica celo ni mogla slišati.

Nastopnega leta je drevesce vzraslo za dober člen in drugega leta zopet za dober člen; na jelkah se namreč pozna po členih, kateri se vidijo na deblu, koliko jim je let.

„Oj, da sem že skoro tolika, kolikeršna so druga drevesa!“ tožilo je drevesce; „tedaj

bi mi bilo lahko raztezati veje tako daleč in z vrhom bi gledala po vsem širokem svetu! Po vejah bi gnezdili ptiči, in kadar bi pihal veter, tedaj bi tudi jaz prikimovala tako ponosno kakor ona drevesa tam blizu mene.“

Ni se veselila ni solnčnih žarkov ni ptičic in rdečih meglic, ki so zjutraj in zvečer veselo plule nad njo.

In ko je potem prišla zima ter je belo iskreči sneg ležal daleč okolo, priskakal je često zajček ter je kar preskočil drevesce. Oj, to jo je zelo razžalostilo!

Ali prešli sta dve zimi, in tretjo zimo je bilo drevesce že toliko, da se mu je moral zajček izogniti. „Oj, rasti, rasti, večati in starati se; to je jedino lepo na svetu,“ tako si je mislilo drevesce. Vsako jesen so prišli drvarji ter posekali nekoliko največjih dreves; to je bilo vsako leto, in jelčica, že popolnoma dorasla, se jih je hudo bala; zakaj velika in košata drevesa so se treskaje in pokaje podirala na tla. Posekali so jim veje. Izgubila so potlej vso lepoto, bila so dolga in tanka, da jih ni bilo več spoznati. A potem so jih naložili na vozove, in konji so jih odpeljali iz gozda.

Kam ž njimi? Kaj jih čaka?

Ko so se spomladi vračale lastavice in štoklje, vprašalo jih je drevesce: „Ali mi

morete povedati, kam jih vozijo? Ali jih niste srečale?“

Lastavica ni vedela povedati ničesar; štorklja je nekoliko pomislila ter kimaje dejala: „Dà, menim, da sem jih videla! Na poti iz Egipta mi je priveslalo naproti mnogo novih ladij s krasnimi jadreniki. Gotovo so bila to debla, zakaj dišala so po jelkah. Po stokrat jih lahko pozdravim; kako so krasna in visoka!“

„Oj, ko bi bila tudi jaz že dosti velika, da bi se vozila po morji! Kakšno je to morje in čemu je podobno?“

„Preobširno bi bilo, da bi ti ga opisovala,“ odgovori štorklja in odide.

„Veseli se svoje mladosti!“ reko ji solnčni žarki; „raduj se čvrste, zdrave rasti in mladega življenja!“

In veter poljubi drevesce, a rosa se zasolzi nanjo. Ali jelka ni razumela tega.

Pred Božičem so posekavali manjša drevesca in drevesca njene dobe. Jelčica ni imela več miru in je zmirom hotela od tod. Ta mlada drevesca, in bila so res najlepša, niso izgubila vej; položili so jih na voz in jih odpeljali iz gozda.

„Kam so namenjena?“ vpraša jelčica. „Saj niso večja nego jaz! Drevesce, ki je stalo tukaj poleg mene, je celo manjše nego

jaz! Zakaj jim ne oklestijo vej? Kam jih vozijo?“

„Mi to vemo, vemo!“ zacvrče vrabci. „Tam doli v mestu smo pogledali skozi okna. Vemo, kam jih peljejo. Drevesa pridejo v največjo krasoto, katero si more človek misliti. Videli smo, kako jih postavljajo sredi toplih sob ter jih kitijo z najlepšimi stvarmi, kakor s pozlačenimi jabolki, medenimi kolači, zvezdicami in neštivilnimi svečicami.“

„In potem?“ — vpraša jelčica ter se strese po vseh vejah. „In dalje, kaj se zgodi potlej?“

„Ej, več nismo videli. To je bilo divno, prekrasno!“

„Oj, ko bi tudi mene zadela ta sreča, da bi šla po tem sijajnem poti!“ vzklikne jelka. „To je še bolje, nego kadar se potuje črez morje! Kako me mori želja! Oj, ko bi bil že skoro Božič! Zdaj sem že tolika in tako košata, kakor so bile one, ki so jih odpejlali lani. Oj, ko bi že bila na vozu! Pa da sem že v topli sobi s sijajem in lepoto! A potem? — Da, potlej me čaka še kaj boljšega, še lepšega; čemu bi me sicer lišpali tako? Gotovo mi je odmenjeno kaj večjega in častnejšega — toda kaj? Oj, kako hrepenim in venem; ni sama ne vem, kako mi je!“

„Vesêli se naju!“ rečeta ji zrak in solnce, „vesêli se čvrste mladosti tu pod milim nebom!“

Toda drevesce se nikakor ni veselilo; raslo je in raslo, poleti in pozimi je bilo zeleno, temnozeleno. Ljudje, ki so ga videli, so govorili: „To je pač lepo drevo!“ In o Božiči so ga posekali prvo. Sekira se mu je zasadila globoko v mozeg, in vzdihujê je padlo drevo na tla. Začutilo je bol, nezavest in ni moglo misliti na srečo. Bilo je žalostno, zakaj ločiti se je moralo od doma, od kraja, kjer je bilo vzraslo. Vedelo je, da nikdar več ne ugleda starih tovarišic, grmov in cvetic, a morebiti tudi ne ptic.

Zavedelo se je šele, ko so ga na dvorišči z drugimi drevesci položili na tla in je rekel nekov gospod: „To-le je krasno! Ne potrebujemo drugega.“

Zdaj prideta dva služabnika v lepi obleki in odneseta jelko v veliko, krasno dvorano. Okolo in okolo po stenah so visele slike, poleg velike peči pa so stale ogromne kitajske posode z levi na pokrovi. Tu so bili stoli, ki se gugljejo, bilo je svilenih počival, velikih miz, na katerih so ležale knjige s podobami in igrače za sto tisoč dolarjev — vsaj tako je sodila deca. Jelko so zasadili v velik sod, napolnjen s peskom, ali nikdo ni opazil, da je to sod; zakaj okolo

in okolo je bil prepet z zeleno tkanino, a stal je na veliki, pisani preprogi. Oj, kako se je treslo drevo! Kaj neki se zgodi zdaj? Pridejo sluge in gospodičine, pa ga kitijo. Po vejah razobesijo popirnate mrežice, napolnjene s slaščicami. Pozlačena jabolka in zlati orehi pa vise, kakor bi bili prirasli, in na stotine rdečih, modrih in belih svečic je nastavljenih po vejah. Punčike — kakor bi bile žive in kakeršnih ni drevo še nikoli videlo — sede po njega vejah, na vršiči pa se leskeče zlata zvezda. To je bilo krasno, izredno krasno!

„Nocoj,“ pravijo vsi, „nocoj bode svetilo!“

„Oj!“ pomisli jelka, „da bi bil že skoro večer! Da bi se že skoro prižgale svečice! In kaj se zgodi potem? Ali pa me pridejo gledat tudi drevesa iz gozda? Ali pridejo vrabci na okno, da me vidijo? Bom li tukaj stala olišpana pozimi in poleti?“

Zdaj prižgo svečice. Kakšna svetloba! Kakšna krasota! Drevo se ob nji po vseh vejah trese tako, da mu jedna svečica zapali vejevje.

„Bog nas varuj!“ zakličejo gospodičine, pa naglo pogase plamen.

Zdaj se drevo ni smelo več tresti. Oj, to ga je bilo groza! Bilo ga je strah, da ne bi izgubilo kaj nakita. In odpro se dvo-krila vrata, v sobo pa se zažene tolpa otrok,

kakor bi hoteli drevo podreti na tla. Starejši ljudje vstopijo mirno za deco. Mladina obstane kar nema — ali samo za trenutek, potem zopet zavriska, da se vse strese. Otroci plešejo okolo drevesa in trgajo dar za darom z njega.

„Kaj neki namerjajo?“ misli si drevo. „Kaj se pač zgodi?“ Svečice se dogorevale tik do vej in kadar je katera dogorela, precej so jo ugasili, a deci so dovolili, da sme obrati jelčico. Tako so planili nanjo, da so ji pokale veje, in ko ne bi bila z vršičem in zlato zvezdo privezana na strop, davno bi se bila zvrnila.

S krasnimi igračami so otroci plesali po sobi. Za drevo se ni nikdo menil razven stare pestunje, ki je pazno pregledovala vejevje, ali niso pozabili smokev ali kaj jabolk.

„Povest, povest!“ zakličejo otroci ter vlečejo debelega možička tja k drevesu. A možiček sede tik pod jelko. „Tu smo lepo v zelenji,“ rekel je, „in drevesu utegne biti na korist, ako posluša. Toda povedati vam hočem samo jedno povest. Katero hočete? Ono o Ivedeji-Avedeji ali ono o Klumpeži-Rumpeži, ki je padel po stopnicah, pa se je vender vzpel do prestola ter dobil kraljičino za ženo?“

„O Ivedeji-Avedeji!“ vzkliknejo jedni,
 „o Klumpeži - Rumpeži!“ zakriče drugi. Ali
 vam je bilo to krika! Molčala je jedina
 jelka; zakaj storila je bila že svojo dolžnost.

In mož je pripovedoval o Klumpeži-
 Rumpeži, ki je padel po stopnicah, pa se
 je vender vzel do prestola ter dobil kra-
 ljičino za ženo. Otroci pa so ploskali z
 rokami, kričé: „Pripoveduj, pripoveduj!“
 Hoteli so slišati povest o Ivedeji-Avedeji,
 a slišali so samo povest o Klumpeži-
 Rumpeži.

Jelka je stala vsa nema in zamišljena.
 Še nikoli ji ptice v gozdu niso povedale
 takšne pripovedke. „Klumpež - Rumpež je
 padel po stopnicah, pa se je vender vzel
 do prestola. Da, tako je na svetu!“ Jelka
 je mislila, da je vse to zgolj resnica, zakaj
 oni, ki je pripovedoval, je bil toli brdek
 mož! „Da, da, kdo ve! Tudi jaz še lahko
 padem po stopnicah, pa pridem do časti!“
 In veselila se je jelka, kako bo jutri zopet
 nakitena s svečami, igračami, z zlatom in
 sadjem.

„Jutri se ne bodem tresla!“ mislila je.
 „Srčno se hočem radovati svoje krasote.
 Jutri zaslišim zopet povest o Klumpeži-
 Rumpeži in morebiti tudi ono o Ivedeji-
 Avedeji.“ In drevo je ostalo vso noč tiho
 in zamišljeno.

Zjutraj pridejo hlapci in dekle.

„No, zdaj me nakitijo iz nova!“ pomisli drevo. Toda zavlekli so ga iz sobe na podstrešje ter ga ondu postavili v teman kot, kamor ni nikoli posijala dnevna svetloba. „Kaj naj pomeni to?“ vzdihne jelčica. „Kaj naj delam tu; kaj bom slišala tukaj?“ In nasloni se na zid ter premišlja. In imela je zato časa dovolj. Minilo je mnogo dni in nočij, toda nikdo ni prišel na podstrešje, in ko je naposled prišel nekdo, prišel je samo zato, da je postavil nekoliko velikih zabojev v kot. Jelka je ostala tako skrita, kakor bi jo bili vsi pozabili.

„Zdaj je zunaj zima!“ mislila si je. „Zemlja je trda in pokrita s snegom, ljudje me ne morejo zasaditi, zato mi bo gotovo do pomladi treba čakati v tem zavetju! Kako je vender to dobro premišljeno, in kako so pač ljudje dobri! Samo, ko bi tukaj ne bilo tako mračno in tako samotno! Ni zajčka ni videti tu. Vender je bilo lepo tam v gozdu, ko je zapadel sneg in je mimo mene skakljaj zajec; da, celo takrat, ko me je še preskočil, najsi mi ni ugajalo. Ali tu gori je strašno pusto!“

„Pip, pip!“ oglasi se miška ter skoči iz luknje, in potem pride še jedna miška. Vohali sta jelko ter se zavlekli med njene veje.

„Grozna zima je to!“ rekli sta miši.
 „Sicer je prijetno bivati tukaj. Kaj ne da,
 stara jelka?“

„Saj še nisem stara,“ odgovori jelka,
 „dosti je starejših od mene!“

„Odkod pa si prišla semkaj?“ vprašata jo miši, „in kaj veš vse?“ Bili sta jako radovedni. „Povej nama vendar kaj o najlepšem kraju na zemlji! Ali si bila tam? Ali si bila v jedilnih shrambah, kjer leži sir do sira na polici, od stropa pa vise krače in plečeta, kjer se pleše po lojevih svečah, kamor greš sestradana in prideš rejena iz shrambe?“

„O teh res ne vem ničesar!“ reče drevo, „vem pa za gozd, kjer sije solnce in pojo ptice!“ In pripovedovalo je o svoji mladosti, in miški, ki še nikoli nista bili slišali kaj takega, sta pazno poslušali ter rekli:

„Koliko si pač videla in kako srečna si bila!“

„Jaz?“ dé jelka, premišljuje svojo povest. „Da, resnično so bili to veseli časi!“ A potem jima pripoveduje o svetem večeru, ko je bila tako nakitena s slaščicami in lučicami.

„Oj!“ vzklikneta miški, „kako si bila srečna, ti stara jelka!“

„Nikakor nisem stara!“ zavrne ji jelka, „šele to zimo sem prišla iz gozda! Zdaj sem v najboljših letih, samo dorasla sem hitro!“

„Kako lepo pripoveduješ!“ rečeta ji miški. In nastopne noči sta prišli še s štirimi drugimi miškami, katere bi bile tudi rade poslušale pripovedujoče drevo, in čim več je pripovedovalo, tem bolj se je spominjalo preteklih dnij in si mislilo: „Res so bili to srečni časi! No, vrnejo se še! Klumpež-Rumpež je padel po stopnicah, pa je vender dobil kraljičino za ženo!“

„Pa kdo je ta Klumpež-Rumpež?“ vprašajo miške. In jelka jim pove vso pripovedko od besede do besede. Miške malo da niso od samega veselja skočile jelki do vršiča.

Drugo noč je prišlo še mnogo več mišij, in v nedeljo sta prišli celo dve podgani; a podgani sta trdili, da pripovedka ni lepa, in to je miške tako užalilo, da so bile tudi one od zdaj menj vnete zanjo.

„Ali veš samo to pripovedko?“ vprašata podgani, in drevo odgovori:

„Samo to! Slišala sem jo na svoj naj-srečnejši večer; ali takrat nisem vedela ceniti svoje sreče.“

„To je zelo slaba pripovedka! Ali ne veš nobene o slanini in lojevih svečah — nobene o jedilni shrambi?“

„Ne!“ reče drevo.

„No, torej te lepo zahvaljujeva,“ rečeta podgani in odideta k svojcem.

Naposled tudi mišk ni bilo več, in tedaj je vzdihovalo drevo: „Vender je bilo to lepo, ko so okolo mene sedele gibične miške ter me poslušale! Zdaj je tudi tega konec. Toda iz nova se hočem veseliti, ko me preneso od tukaj!“

Nekega jutra so prišli ljudje ter pospravljali po podstrešji. Odmeknili so omare, potegnili drevo iz kota, treščili ga trdo ob tla, a sluga ga je odvlekel k stopnicam, odkoder se je svital beli dan.

„Zdaj se zopet prične življenje!“ meni jelka. Začuti sveži zrak in prve solnčne žarke in — zdaj je že zunaj na dvorišči.

Vse to se je zvršilo tako naglo, da je jelka skoro pozabila same sebe. Tu je bilo videti toliko in toliko novega! Dvorišče je bilo tik vrta, na katerem je vse cvetelo; rože so visele toli sveže in dišeče iznad nizkega plota, lipe so cvetele, in lastavice so letale okolo dvorišča, cvrče: „Kvivit, kvivit!“

„Zdaj hočem zopet živeti!“ vzkliknila je jelka ter visoko razprostrla veje. Toda gorje! Bile so vse suhe, rumene, in ležala je tam v kotu med ljuljiko in koprivami. Zvezda od zlatega popirja je še tičala zgo-

raj na vršiči ter se je lesketala v solčnih žarkih.

Na dvorišči se je igralo nekaj onih veselih otrok, ki so bili o Božiči tako veselo plesali okolo drevesa in se ga toli veselili. Najmanjši pohiti tja k drevesu, pa utrga zlato zvezdo.

„Glejte, kaj je tu na tej grdi jelki!“ vzklikne ter stopi na veje tako, da mu pokajo pod črevljički.

In drevo je gledalo vso to krasoto cvetic in svežost na vrtu; pogledalo je potem samo sebe ter želelo, da bi bilo ostalo v temnem kotu pod streho; spomnilo se je sveže mladosti v gozdu, veselega svetega večera in malih mišk, ki so bile tako veselo poslušale pripovedko o rogovilu-motovilu.

„Minilo, vse je minilo!“ vzdihne stara jelka. „Ko bi se bila vsaj veselila, dokler sem se še mogla! Minilo, vse je minilo!“

In zopet pride sluga, pa razseka jelko na drobne kosce, cela butara je ležala tu; vzplamenela je jasno pod velikim kotlom. Jelka je globoko vzdihovala, in vsak vzdih je bil majhen prasket. Zato so pritekli otroci, ki so se igrali ondu, posedli so pred ogenj, gledali vanj ter kričali: „Pik, pok!“ A ob vsakem poku, ki je bil globok vzdih, je mislila jelka na letni dan v gozdu ali na zimsko noč tam zunaj, ko so se lesketale

zvezde; mislila je na sveti večer in na Klumpeža - Rumpeža, jedino pripovedko, katero je bila slišala in katero je znala pripovedovati, in tedaj je — zgorela.

Otroci so se igrali na vrtu, in najmanjši je imel na prsih zlato zvezdo, tisto zvezdo, katero je bila imela jelka na najsrečnejši večer na sebi. No, davno je minilo vse to; minilo je drevo, a tudi naša povest je pri konci. Minilo je, vse je minilo — in tako mine vse na svetu.

Divji labodi.

Daleč odtod, kamor lete lastavice, ko se pri nas začne zima, stanoval je kralj, ki je imel najmanjst sinov in jedno hčer, Elizo po imeni. Bratje kraljeviči so hodili v šolo vsak z zvezdo na prsih in s sabljo ob boku. Pisali so na zlate tablice z demantnimi pisalci in prav tako dobro so se učili na izust, kakor so dobro čitali; človek je precej videl, da so bili kraljeviči. Sestra Eliza pa je sedela na steklenem stolčku in je imela knjigo s podobami, ki je veljala pol kraljestva.

Otrokom je bilo res prav dobro, ali zgodilo se je drugače.

Kralj je bil vdovec, pa se je oženil s hudobno kraljico, ki ni prav nič marala ubogih otrok. To so opazili že prvi dan. V gradu so bile velike gosti, in otroci so se igrali; ob gosteh pa, ko so naprosili maceho, naj jim dá za igro kolača in pečenih

jabolk, katerih so inace dobivali obilno, dala jim je peska v skledici ter rekla, da se lahko tudi s tem igrajo, kakor da so kolači.

Že drugi teden je poslala Elizo na kmete in skoro je pri kralji tako očrnila kraljeviče, da se ni več menil zanje.

„Idite v svet in hranite se sami!“ reče jim nekoč hudobna kraljica. „Zletite kot veliki ptiči brez glasu.“ Toda ni jim mogla škodovati tako, kakor je hotela: izpremenili so se v najst krasnih divjih labodov. S čudnim vzklikom so zleteli skozi grajska okna črez gaj in gozd daleč — daleč.

Bilo je na vse zgodaj, ko so leteli črez kmetsko hišo, kjer je ležala njih sestra v postelji in spala. Obletavali so hišo, zvijali dolge vratove in mahali s perutnicami — ali nikdo jih ni videl, ne slišal. Morali so dalje, visoko proti oblakom, v daljni svet, leteli so do velikega, temnega gozda, ki je sezal do morja.

Uboga mala Eliza je stala v hiši ter se je igrala z zelenim listom, zakaj druge igrače ni imela. Prebodla je list, gledala skozi luknjico proti solncu, in zdelo se ji, kakor bi gledala v bistro oči svojih bratov.

In tako je mineval dan za dnevom. Če je pihal veter skozi rožni grm pred hišo na vrtu, šepetal je rožam: „Kdo je lepši na svetu od vas?“ Ali rože so kimale z deh-

tečimi glavicami, rekoč: „Eliza je lepša!“ In če je kmetica ob nedeljah sedela pred vrati in čitala iz molitvenika, obračal je veter liste ter vprašal knjigo: „Kdo je pobožnejši od tebe?“ In knjiga je odgovarjala: „Eliza je pobožnejša!“ In bila je zgolj resnica, kar so trdile rože in knjiga.

Ko je bilo Elizabeti petnajst let, imela bi se vrniti domov. Ali toliko da je kraljica ugledala izredno njeno lepoto, hotelo ji je srce počiti od jeze. Rada bi bila pasterko izpremenila v divjega laboda, kakor je bila izpremenila nje brate, ali ni se upala, ker je kralj hotel videti svojo hčerko.

Na vse zgodaj je šla kraljica v kopališče, ki je bilo sezidano iz marmorja ter olepšano z mehкими blazinami in krasnimi preprogami, vzela je s seboj tri krastače, poljubila jih ter rekla jedni:

„Sedi Elizi na glave, kadar pride v kopelj, da bode lena, kakor si ti!“ Drugi reče: „Sedi ji na čelo, da bo tako grda, kakor si ti in da je oče ne spozna!“ — „Ti pa si odpočij na njenem srci,“ veli tretji, „da dobi hudobne misli in da jo bode bolelo srce!“

Nato spusti vse tri krastače v čisto vodo, ki pa precej pozeleni; zdaj pokliče Elizo, sleče jo in ji zapove iti v vodo. In toliko da se Eliza potopi v vodo, že ji sede jedna

krastača na lase, druga na čelo in tretja na prsi, ali ona jih še menda zapazila ni. Ko se zopet vzdigne iz vode, plavajo trije makovi cveti po vodi.

Ko bi žabe ne bile strupene in ko bi jih ne bila poljubila čarovnica, bile bi se izpremenile v rdeče rože, ali cvetice so se vender naredile iz njih, ker so bile počivale na nje glavi in srci. Bila je prepobožna in prenedolžna, da bi jo bilo prevladalo mačehino čarodejstvo.

Ko je kraljica to videla, namazala je Elizo z orehovim sokom, da je bila vsa rjava, v lepi obraz pa ji je vtrla smrdečega mazila ter ji je zmršila lepe lase, in nikdo je ni več spoznal.

Ko jo oče ugleda, prestraši se nemalo in reče, da to ni njegova hči. Razven priklenjenega psa in lastavic je ni hotel nikdo poznati, ali to so bile uboge živali, ki niso mogle govoriti.

Zdaj je zajokala uboga sirota in je mislila na najstarejšega bratov, ki so bili izginili, Bog ve, kam. Žalostna odide iz grada in hodi ves božji dan črez polje in močvirje tja do velikega gozda. Sama ni vedela, kam naj se obrne, ali bila je grozno žalostna in tožilo se ji je po bratih. Slutila je, da so tudi nje zapodili v širni svet. Hotela jih je iskati in se je tolažila z nado, da jih najde.

Ni bila še dolgo v gozdu, kar jo je zatekla noč. Izgrešila je pot. Dalje ni mogla, zato je legla na mehki mah, izmolila večerno molitev ter naslonila glavo na štor. Vse je bilo tiho, zrak je bil prijeten, in po travi in mahu se je svetilo na stotine kresnic liki zelenkast ogenj. Ko se je doteknila vejice z roko, padali so svetli kukci k nji kot zvezdni utrinki.

Vso ljubo noč se ji je senjalo o bratih; igrali so se zopet kot otroci, pisali z demantnimi pisalci na zlate tablice ter gledali lepo knjigo s podobami, ki je bila vredna pol kraljestva. Ali zdaj niso pisali kakor nekoč samo ničel in potez, nego pisali so hrabra dela, ki so jih storili, in vse, kar so doživeli in videli. V knjigi s podobami pa je bilo vse živo, ptiči so peli, ljudje pa so hodili iz knjige ter so se pogovarjali ž njo in z njenimi brati. Ali kadar je obrnila list, poskakali so precej nazaj, da ne bi bilo nereda.

Ko se je zjutraj prebudila, stalo je solnce že visoko. Seveda ga ni videla, ker so se nad njo razširjala visoka drevesa, ali tam gori so se solnčni žarki igrali kot zlata tenčica. Zelenje je dišalo, in ptice so sedale skoro na njene rame. Slišala je žuborečo vodo, to je bilo mnogo velikih vrelcev; iztekali so se v ribnik, ki

je imel na dnu najlepši pesek. Okolo in okolo je rastlo gosto grmovje, ali nekje so si bili jeleni napravili veliko vrzel, in tod je šla Eliza k vodi. Voda je bila tako čista, da bi bil človek skoro lahko mislil, kadar ni veter majal vej in grmovja, da je vse to naslikano na dnu vode, tako jasno se je videl vsak listič, bodisi da je bil obsijan od solnca, ali pa da je bil v senci.

Ko se je Eliza ugledala v tej vodi, prestrašila se je nemalo, tako je bila rjava in grda. Ali toliko da si zmoči roke in si ž njimi otere oči in čelo, prikaže se tudi že zopet bela koža. Precej se sleče ter stopi v hladno vodo. Lepše kraljevske hčere res ni bilo več na svetu.

Ko se zopet obleče ter si splete dolge lase, gre h kipečemu vrelcu, napije se iz dlani in gre dalje v gozd, sama nevede kam. Mislila je na brate in na ljubega Boga, ki je gotovo ne zapusti. In On, ki je dal rasti lesnikom po gozdu, ji je pokazal tako drevo, čegar veje so se šibile pod težkim sadjem. Tu je obedovala, podprla veje ter odšla dalje v gozd, kjer je bilo najbolj temno. Tiho je bilo tako, da je slišala svoje stopinje in šumenje suhega listja, po katerem je hodila. Ni jednega ptiča ni bilo videti, ni jeden solnčni žarek ni predril velikih obraslih vej. Tu so stala visoka debla tako gosto drugo

pri drugem, da se ji je zdelo, ako je pogledala predse, kakor bi bila velikanska ograja okolo nje. O, tu je kraljevala tiha samota, kakeršne ni poznala!

Nastala je noč, in ni jedna kresnica se ni svetila na mahu. Žalostna leže Eliza, da bi zaspala. Zdajci se ji zazdi, da so se nad njo razmeknile veje ter da jo ljubi Bog gleda z blagimi očmi, iznad njegove glave in izpod njegovih rok pa lukajo majhni majhni angeljčki.

Ko se je zjutraj prebudila, ni vedela, ali se ji je samo senjalo, ali je bila resnica.

Gre nekoliko dalje, kar sreča staro ženo z jagodami v canji. Dobra starka ji dá nekaj jagod, a Eliza jo vpraša, ali ni morda videla najst kraljevičev, ki bi bili jahali po gozdu.

„Nisem,“ odgovori ji starka, „ali včeraj sem videla najst labodov z zlatimi kronami na glavi, ki so plavali po potoku nizdol. Ako želiš, pokažem ti pot do potoka.“

In starka vzame Elizo s seboj do obronka. Izpod njega se je vič žuboreč potok. Drevesa ob njegovih bregih so zaplela dolge listnate veje, kjer se pa veje niso mogle doseči, tam so bile korenine izruvane ter so z vejami prepletene kipele iznad vode.

Eliza se je zahvalila neznani starki in je šla sama ob vodi tja, kjer se je iztekala v morje.

Veličastno morje se je razgrinjalo pred dekletom. A ne jedno jadro se ni kazalo; ni jednega čolniča ni bilo videti. Kako bi šla dalje? Ogledovala je brezšteviline kamenčke na bregu; voda jih je bila obrusila, da so bili okrogli. Steklo, železo, kamen in vse, kar je bilo naplavljenega, je dobilo svojo obliko od vode, ki je vender dosti mečja od njene roke. „Neprestano se zaganja voda in tako izravnava vse, kar je trdo, tudi jaz bom tako neutrudna! Hvala vam za vaš nauk, bistri deroči valovi, to mi pravi srce, da me kdaj ponesete k ljubim bratom!“

Na naplavljeni morski travi je ležalo najst belih labodovih peres; zbrala jih je v šopek. Vodne kapljice so ležale na njih; ali je bila to rosa, ali so bile solze, tega ni mogel nikdo videti. Samotno je bilo naorskem obrežji, no, ona tega ni čutila, zakaj morje je kazalo večne izpremembe, da, v malih urah več nego sladka jezera vse leto. Ako je prišel velik črn oblak, bilo je, kakor bi reklo morje: „Tudi jaz se lahko držim hudo!“ In ako je zapihal veter, prekopicvali so se valovi ter se kazali v belih penah. Ako so bili oblaki rdeči in je veter

ponehal, bilo je morje podobno rožnemu peresu; zdaj je bilo zeleno, zdaj belo, in če je bilo še tako mirno, vender se je rahlo zibalo na bregeh. Voda se je lahno vzdigovala kakor prsi spečemu otroku.

Ravno ko je zahajalo solnce, zapazila je Eliza najstarejši divjih labodov z zlatimi kronami na glavi. Leteli so proti suhi zemlji drug za drugim liki dolg bel pas.

Eliza je hitela na obronek ter se je ondu skrila za grm. Labodi so sedli tik nje in mahali z velikimi perutnicami.

Ko se je solnce potopilo v vodo, padlo je perje z labodov in najstarejši krasnih kraljevičev, Elizinih bratov, je stalo pred njo. Deklica vzklikne od radosti, zakaj spoznala jih je vender, dasi so se bili zelo izpremenili, in čutila je, da morajo biti oni. Plane jim v naročaj, kliče jih po imeni, in bili so neizrečno srečni, ko so videli in spoznali sestrico, ki je bila zdaj velika in lepa. Smijali so se in jokali in skoro so se sporazumeli, kako hudobno je mačeha ravnala proti vsem.

„Mi ti letamo kot divji labodi,“ pravi najstarejši, „dokler stoji solnce na nebu; kadar pa zaide, dobimo spet človeško podobo. Zbok tega moramo paziti, da imamo ob solnčnem zapadu trdno zemljo pod nogami, zakaj če bi tačas leteli pod oblaki,

padli bi v človeški podobi v globočino. Tukaj ne stanujemo; prav tako lepa zemlja, kakor je ta, je na oni strani morja. Pot do tja je dolga, in ni ga otoka na naši poti, kjer bi prenočili. Le majhna skala kipi sredi poti iz morja. Tolika je, da lahko drug poleg drugega počivamo na nji. Ako je morje nemirno, pluska voda visoko črez nas, in vender hvalimo Boga zanjo. Tam prenočujemo v človeški podobi. Ko ne bi bilo tega grebena, nikdar ne bi videli ljube domovine, zakaj najdaljša dva dneva v letu potrebuje za letanje. Samo jedenkrat v letu nam je dano, da pridemo domov. Jednajst dnij se smemo muditi, tamkaj smemo leteti črez velik gozd, odkoder lahko vidimo grad, kjer smo se porodili in kjer stanuje naš oče, lahko gledamo zvonik cerkve, kjer je pokopana dobra naša mati. Dozdeva se nam tu, kakor bi si bili z drevjem in grmovjem v rodu; tu se pojajo po pustinji divji konji, kakor smo jih videli v otroških letih; tu prepeva ogljar stare pesmi, po katerih smo plesali kot otroci, tu je naša domovina, semkaj nas vleče srce, in tu smo dobili tebe, ljuba sestra. Le dva dni še smemo ostati tukaj, potem pa moramo zopet črez morje v prekrasno deželo, ki pa vender ni naša domovina. Toda, kako naj te ponesemo s seboj, ko nimamo ne ladje ne čolna?“

„Kaj mi je storiti, da vas otmem?“ vpraša sestra.

Pogovarjali so se skoro vso noč, zadremali so le malo ur.

Elizo so prebudili udarci labodjih perutij, šumečih nad njo. Bratje so bili zopet izpremenjeni; letali so v velikih krogih, naposled so odleteli daleč daleč, ostal je le jeden, in sicer najmlajši izmed njih. Položil je glavo v njen naročaj, in ona mu je gladila peruti. Ves dan sta bila skupaj, a proti večeru so se vrnili tudi drugi ter so dobili pravo podobo, brž ko je zašlo solnce.

„Jutri odletimo odtod in se ne vrnemo pred letom, ali tebe nikakor ne moremo pustiti tako! Se li upaš iti z nami? Moja roka je dovolj močna, da te ponesem skozi gozd; ali ne bomo imeli vsi tako močnih perutij, da bi leteli s teboj čez morje?“

„Da, vzemite me s seboj!“ vzklikne Eliza.

Vso noč so pletli močno mrežo iz volne vrbove skorje in iz žilavega bičevja. Na to mrežo je legla Eliza, in ko je vzhajalo solnce ter so se bratje izpremenili v divje labode, poprijeli so mrežo s kljunom, pa so se vzdignili visoko pod oblake. Solnčni žarki so ji sijali naravnost v lice, zato je letel jeden labodov nad njeno glavo, da so jo senčila njegova velika krila.

Ko so se vzdignili v zrak, spala je še Eliza; prebudila se je šele, ko so bili že daleč nad morjem. Mislila je, da še sanja, tako čudno se ji je zdelo, ko so jo toli visoko nosili po zraku črez morje. Poleg sebe je ugledala vejo s krasnimi zreliimi jagodami in snopič slastnih koreninic. Nabral jih je bil najmlajši brat ter jih položil v mrežo. Nasmehnila se mu je hvaležno, ker je spoznala, da je bil tisti, ki je letal nad njo ter ji delal senco s perutnicami.

Leteli so tako visoko, da največja ladja, katero so gledali pod seboj, ni bila videti večja nego mali golob, ki plava po vodi. Za njimi je stal velik oblak kakor visoka gora, in na njem je Eliza zapazila svojo senco in senco najstih labodov — kako velikanska je bila! Bila je to slika, kakeršne še ni bila videla. Ko se je solnce pomikalo više in je zaostajal oblak, izginila je tudi plavajoča senca.

Leteli so ves ljubi dan liki vršeca strela po zraku, toda zdaj vender počasneje nego sicer, ker so morali nositi sestro. Prihajala je nevihta, in mračilo se je. Plašno je gledala Eliza, kako se solnce čim bolj približava zapadu, a samotne skale v morji še ni bilo videti. Zdelo se ji je, kakor bi labodi močnejše mahali s perutnicami. Oh, ona je bila kriva, da niso leteli hitreje! Kadar

zaide solnce, počlovečijo se, morajo pasti v morje in utoniti. In molila je iz dna srca k ljubemu Bogu; no, skale še vender ni ugledala. Črni oblak se je pomikal vedno bliže, in močen veter je naznanjal nevihto. Oblaki so se združili v veliko grozečo grmado, iz katere je švigal blisek za bliskom.

Zdaj se je solnce ravno dotikalo morske gladine. Elizi je zatrepetalo srce. In labodi so se naglo spuščali nizdol; mislila je, da padajo. Ali zopet se vzdignejo ter lete ravno dalje. Solnce se je že do polovice potapljalo v morje, in zdajci je zapazila pod seboj skalo, nič večjo, nego je morski pes, ki moli glavo iz morja. Solnce je padalo hitro, lesketal se je samo še majhen njegov obroček. Kar se njena noga dotakne trde zemlje. Solnce je ugasnilo kakor zadnja iskra gorečega popirja. Okolo nje so stali bratje in se držali za roko, ali več prostora kakor ravno zanje pa tudi ni bilo. Morje je pluskalo ob skalo in pršelo čreznje; nebo se je neprestano svetilo od ognja, grom je bobnel za gromom, toda sestra in bratje so se držali za roke ter prepevali pobožne pesmi, ki so jih naudajale s tolažbo in srčnostjo.

Ko se je zdanilo, bil je zrak čist in miren. Kakor hitro je vzšlo solnce, vzdignili so se tudi labodi s sestro. Morje je bilo še nemirno, in ko so leteli visoko nad njim,

zdelo se jim je, kakor bi bele pene na temnozelenem morji bile milijoni labodov, ki so se zibali po vodi.

Ko se je solnce vzdignilo više, ugledala je Eliza pred seboj na pol v zraku plava-jočo gorato zemljo, na skalah se je lesketal led in sredi gor je stal vsaj miljo dolg grad z ogromnim stebrovjem. Pred gradom je videla palmove gozde in krasne cvetice, velike, kakor so mlinska kolesa. Vprašala je, ali je to zemlja, kamor potujejo, toda labodi so zmajali z glavami, ker to, kar je videla, je bil krasni, vedno se izpreminjajoči grad vile Fate Morgane v oblakih. Tja niso smeli privedi nobenega človeka. Strmeč je zrla Eliza. Ali trenutkoma se podero gore, gozdi in grad, in pred njimi stoji dvajset lepih cerkva, z jednako visokimi zvoniki in šiljastimi okni. Zdelo se ji je, da sliši orglje; no, kar je čula, to je bilo le morje. In prišli so že prav blizu cerkva, ali ta hip so se izpremenile v brodovje, ki je plulo pod njimi po morji. Pogledala je pozorneje nanje, ali bile so le morske megle, ki so se vzdigo-vale iz vode. Da, izpreminjalo se ji je vedno pred očmi, dokler naposled ni opazila prave zemlje, kamor so jo nosili labodi. Ondu se je dvigalo krasno modro gorovje s cedrovimi gozdi, z mesti in gradovi. Dolgo predno je solnce zašlo, sedela je na pečini pred veliko

špiljo, ki je bila zarastena s tankimi zelenimi rastlinami-ovijalkami; bilo jih je videti, kakor da so vezene preproge.

„Bomo videli, kaj se ti bode nocoj sanjalo!“ reče najmlajši brat ter ji pokaže spalnico.

„Oj, ko bi se mi hotelo sanjati, kako bi vas rešila!“ odgovori ona. Ta misel jo je naudajala tako živo, prosila je Boga tako goreče pomoči, da, molila je celo še v spanji in zdelo se ji je končno, kakor bi letela visoko pod oblake proti oblačnemu gradu Fate Morgane, da ji je vila prišla naproti, lepa in bliščeča, in vender je bila povsem podobna stari ženi, katera ji je v gozdu dala jagod ter ji pripovedovala o labodih z zlatimi kronami na glavi.

„Lahko rešiš brate!“ reče vila. „Ali si pa tudi srčna in stanovitna? Res je morje mečje od tvojih nežnih rok in vender ogladi trdo kamenje, ali voda ne čuti bolečin, kakor jih bodo čutili tvoji prstje; srca nima in ne trpi težav in bridkostij, katere boš morala ti trpeti. Vidiš li to koprivo v moji roki? Takih raste dosti okolo špilje, v kateri spiš. Samo te in tiste, ki rasto po grobeh na pokopališči, so pripravne za to. Pomni si to; teh moraš natrgati, četudi bo tvoja roka polna skelečih mehurjev, otri jih potem z bosimi nogami in dobila boš lan in iz njega

moraš splesti najst srajc z dolgimi rokavi; vrzi te srajce na labode, in rešeni bodo. Toda pomni dobro, da od trenutka, ko začneš to delo, ne smeš govoriti, dokler ga ne dovršiš, pa če bi tudi trajalo leta. Prva beseda, katero izpregovoriš, bi bila smrtni meč, katerega bi sama zasadila v srce svojih bratov. Na svojem jeziku nosiš njih življenje. Zapomni si vse to!“

Hkratu se je s koprivo doteknila njene roke, speklo jo je kot žareči ogenj, in Eliza se je prebudila od bolečine. Bil je lep solnčen dan, in tik njene postelje je ležala kopriva, prav taka, kakor jo je bila videla v sanjah. Zdajci poklekne, zahvali ljubega Boga ter odide iz špilje na delo.

Z nežnimi rokami seže med grde koprive, ki so pekle kot ogenj. Veliki mehurji so se ji izpustili po rokah, ali vse to je trpela rada, samo da bi otela brate. Otrla je vsako koprivo z bosimi nogami in je spletala zeleni lan.

Ko je solnce zašlo, prišli so bratje in ko so zapazili, da je onemela, prestrašili so se. Mislili so iz prva, da jo je zopet začarala hudobna mačeha, ko pa so videli njene roke, razumeli so, kaj dela zanje. Najmlajši brat se je razjokal, in kamor so padle njegove solze, ondu ni čutila bolečin, ondu so izgini-
nili mehurji.

Delala je vso noč, ni ga imela miru, dokler ne bi otela ljubih bratov. Ves drugi dan, ko so labodi odleteli z domi, je sedela v samoti, toda nikdar ji ni minil čas tako hitro kakor zdaj. Jedna srajca je bila narejena, in začela je drugo.

Zdajci se v gorah oglasi lovski rog, in njo izpreleti strah. Glas se je bližal čimdalje bolj, slišala je pasji lajež. Prestrašena zbeži v špiljo, poveže koprive, ki jih je nabrala in otrla ter sede nanje.

Iznenada priskače velik pes iz grmovja, skoro za njim drugi in še jeden, in vsi lajajo. Črez nekaj trenutkov obstoje vsi lovci pred jamo. Najlepši med njimi je bil kralj one dežele; stopil je bliže k Elizi. Nikdar še ni bil videl lepše deklice.

„Kako si prišlo sem, krasno dete?“ vpraša jo kralj. Eliza zmaje z glavo, ker ni smela govoriti, ako je hotela brate ohraniti žive ter jih oteti. Da ne bi videl kralj, kaj trpi, skрила je roke v predpasnik.

„Pojdi z mano!“ reče kralj. „Tu ne smeš ostati. Če si tako dobra, kakor si lepa, oblečem te v svilo in žamet, na glavo ti denem zlato krono, in stanovala boš v mojem najbogatejšem gradu!“ In nato jo posadi na konja. Ona joka in vije roke, kralj pa ji reče: „Samo tvojo srečo hočem, nekoč mi boš hvaležna zato!“ Potem zdirja po gorah,

držeč jo pred sabo na konji, in lovci se pode za njim.

Ko je zahajalo solnce, pokazalo se je pred njimi krasno kraljevo mesto s cerkvami in kupolami, in kralj jo je vzel s seboj v grad, kjer so v visokih marmornatih dvorinah pluskali vodometi, kjer so slike krasile stene in strope. Ali vsega tega ni videla Eliza, jokala se je in žalovala. Trpela je voljno, da so ji gospe oblekle kot kraljico, vpletle ji v lase bisere ter ji na spečene roke nateknile mehke rokavice.

Zdaj je bila v kraljevskem sijaji tako krasna, da se ji je dvor priklanjal še globlje, in kralj si jo je izbral za nevesto, dasi je nadškof zmajeval z glavo ter godrnjal, češ, da je lepa deklica iz gozda čarovnica, ki jih je zaslepila in kralju omamila srce.

Toda kralj ga ni poslušal, velel je, naj zaigra godba, naj se prineso najslastnejša jedila, in najljubeznivejša dekleta naj plešejo okolo neveste, in odvedli so jo skozi dišeče vrtove v prekrasne dvorane. No, vse to ji ni privabilo na usta niti nasmeha. Bila je prava podoba žalosti. Tik njene spalnice odpre kralj majhno sobo. Bila je okrašena z dragocenimi zelenimi preprogami, popolnoma je bila podobna špilji, v kateri je bila stanovala dotlej. Na tleh je ležal snop lanu, katerega si je bila napravila iz kopriv, in

pod stropom je visela srajca, ki jo je bila že dopletla. Vse to je bil vzel lovec s seboj, ker se mu je zdelo zelo nenavadno.

„Tu si lahko domišljaš, da si v prejšnjem domu,“ de ji kralj. „Tu je delo, s katerim si se bavila ondu. Zdaj sredi tvoje krasote te bo razveseljevalo, ako se boš domislila preteklih dni.“

Ko je Eliza ugledala vse to, kar je bilo njenemu srcu tako ljubo, se je nasmehnila in vsa kri se ji je vrnila v lica; mislila je na rešitev svojih bratov, poljubila je kralju roko; pritisnil jo je na srce ter velel, da so vsi zvonovi oznanjali ženitovanje. Lepa nema deklica iz gozda je bila sedaj kraljica.

Dasi je nadškof kralju šepetal zle besede na uho, vendar niso šle kralju do srca; poroka je bila odločena, in nadškof sam je moral nevesti dejati krono na glavo, a v nejevolji ji je tesni obroček tako trdno pritisnil na čelo, da jo je zabolelo. Ali še težji obroč ji je stiskal srce, žalovanje namreč po bratih; telesnih bolečin še čutila ni.

Bila je nema, zakaj samo jedna beseda bi bila vzela bratom življenje, toda iz njenih očíj je odsevala goreča ljubezen do dobrega, lepega kralja, ki je storil vse, samo da bi jo razveselil. Rajši ga je imela od dne do dne. Oh, ko bi mu bila smela odkriti in potožiti svoje bridkosti! Ali morala je biti

nema in nema je morala dokončati svoje delo.

Zbok tega se je vsake noči izmuznila v sobico, kateri je bila podobna špilji, in je pletla srajco za srajco. Ali ko je započela sedmo srajco, pošel ji je lan.

Kakor je vedela, rastle so koprive, ktere same je mogla rabiti, na pokopališči, ali trgati bi jih morala sama. Kako naj bi prišla na pokopališče?

„Oh, kaj je bolečina v prstih proti bridkosti mojega srca!“ mislila si je. „Poskusiti moram, Bog me ne bo zapustil!“ Z največjim strahom, kot bi namerjala kaj hudega, se zmuza v jasni noči na vrt ter gre skozi drevored in samotne ulice naravnost na pokopališče. Pobožno moleč stopi na pokopališče, natrga pekočih kopriv ter jih odnese domov.

Videl jo je jedini človek, nadškof namreč. Samo on je še čul, ko so že spali vsi drugi. Vender se je uresničilo njegovo mnenje, da s kraljico ni vse v redu! Bila je čarovnica in preslepila je bila kralja in vse ljudstvo.

Kar je videl in česar se je bal, vse je povedal kralju v izpovednici in ko je izpregovoril te ostre besede, zmajevali so svetniki z glavami, kakor bi hoteli reči: „Ni tako, ne! Eliza je nedolžna!“ Ali nadškof je razlagal to drugače; trdil je, da pričajo

zoper njo ter da so zaradi nje grehov zmajevali z glavami. Dve debeli solzi sta se udrli kralju po lici; odšel je dvoječega srca domov. Delal se je, kakor bi ponoči spal, toda ni ga imel mirnega spanja; čutil je, kako je Eliza vstala, kako je odhajala vsako noč, in vselej je šel kralj tiho za njo ter je videl, da je izginila v svojo sobico.

Od dne do dne je prihajalo kraljevo lice temnejše. Eliza je to zapazila, a ni vedela zakaj. In koliko je še v tem trpela za brate! Vroče solze so ji padale na kraljevski žamet in škrlat in svetile so se na njem kot demanti, in vsi, ki so videli to krasoto, bi bili radi kraljica. V tem je skoro dovršila svoje delo, samo jedna srajca še ni bila narejena, a Eliza ni imela več lanu, pa tudi nobene koprive več. Jedenkrat še, in to zadnjič, ji je bilo iti na pokopališče, da si natrga nekoliko pestij kopriv. Skrbela jo je samotna pot, pa njena volja je bila tako trdna, kakor je bilo neomajno nje zaupanje v Boga.

Eliza je šla, ali kralj in nadškof sta šla za njo, pa sta videla, kako je zavila na pokopališče ter ondu izginila.

„Ljudstvo naj jo obsodi!“ rekel je kralj, in ljudstvo jo je obsodilo na grmado.

Iz krasnih kraljevih dvoran so jo odtirali v temno, vlažno luknjo, v katero je pihal veter skozi zamreženo okno; mesto

žameta in svile so ji dali snop kopriv, katerih je bila nabrala, da nanj položi glavo, trde srajce pa, ki jih je spletla, naj bi ji bile za vzglavje in odejo. Ali nič ljubšega bi ji ne bili mogli dati. Začela je zopet delati in je goreče molila k Bogu.

Zunaj pred njenim oknom pa so po balini peli nanjo zabavljice, in živa duša je ni tolažila s prijazno besedo.

Proti večeru je priprhal pred omrežje njene temnice labod. Bil je to najmlajši brat, ki je končno našel ljubo sestrice. Zajokala je od veselja na glas, najsi je vedela, da bo nastopna noč morebiti njena zadnja. Ali saj je bilo njeno delo tudi skoro dokončano, in bratje so bili tudi tu.

Prišel je nadškof, da bi bil zadnjo uro pri nji, to je bil obljubil kralju, ali ona je odkimala ter ga naprosila z očmi, naj odide. Saj bi bila morala to noč dokončati delo, ali pa bi bilo vse zastonj, zastonj njene bolečine, solze in prečute noči. Nadškof je odšel s hudimi besedami, ali uboga Eliza je vedela, da je nedolžna, in je delala dalje.

Male miši so tekale po tleh, nosile ji koprive k nogam, da bi tudi vsaj nekoliko pomagale, in na mrežo je sedel drozeg in pel tako veselo, kolikor je mogel, da bi nesrečni Elizi ne upadlo srce.

Ravno danilo se je, šele črez jedno uro bi izšlo solnce, in pred grajskimi vrati je stalo najst bratov, ki so zahtevali, naj bi jih odvedli pred kralja. Ali odgovorili so jim, da to ne more biti, saj je še noč, kralj spi, in ne smejo ga vzbuditi. Bratje prosijo, prete, pride straža, in celo kralj dojde iz spalnice ter vpraša, kaj to pomeni. Ali prav ta hip je vzšlo solnce, in bratov ni bilo več videti, črez grad pa je letelo najst divjih labodov.

Iz mestnih vrat je vrelo ljudstvo, vsi so hoteli videti grešno kraljico na grmadi. Staro kljuse je vleklo voz, na katerem je sedela. Oblekli so ji bili haljo iz debelega domačega platna, krasni njeni lasje so bili razvezani ter so se vsipali okolo lepe glave, lica so ji bila bleda kot zid, ustnice so se ji lahko premikale v molitvi, z rokami pa je pletla srajco iz zelenega lanu. Da, celo zdaj, ko so jo peljali k smrti, ni prenehala svojega dela, Deset srajc je že ležalo ob njenih nogah, najst je ravnokar pletla; drhal jo je zasmehovala.

„Glejte no, čarovnico, kako mrmra predse; ni molitvenika nima v rokah, da, s svojim bajlom sedi tukaj! Raztrgajte ga ji na drobne kosce!“

Vsi silijo vanjo ter ji hočejo raztrgati srajce, toda hipoma prileti najst divjih

labodov, vsi posedejo okolo nje na voz ter mahajo z velikimi perutnicami. In precej se umakne preplašena drhal.

„To je znamenje iz neba! Resnično je nedolžna!“ šepetali so mnogi, ali na glas si niso upali povedati svojih mislij.

Zdaj jo prime krvnik za roko, ona pa naglo vrže najst sraja na labode, in hipoma stoji tukaj najst krasnih kraljevičev, samo najmlajši je imel namesto roke labodovo perutnico, ker njegova srajca še ni imela rokava; Eliza ga ni bila utegnila dodelati.

„Zdaj smem govoriti!“ vzklikne kraljica. „Nedolžna sem!“

Ljudstvo pa, ki je videlo, kaj se je zgodilo, se ji je klanjalo kakor svetnici, ona pa je kakor mrtva padla bratom v naročaj, tako je bila prevzeta od napora, strahu in bolečine.

„Da, nedolžna je!“ reče najstarejši brat, potem pa pove vse, kar se je zgodilo. Ko je govoril, razširjala se je taka dišava, kakor bi bilo milijon rož v bližini; zakaj vkoreninilo se je vsako poleno na grmadi ter pognalo veje. Tu je stal velik, dišeč grm, poln rdečih rož, na vrhu pa se je zibala cvetica, bela in svetla, ki se je svetila kakor zvezda. To rožico utrga kralj in jo zatakne

Elizi na prsi. In zdaj se prebudi ona z mirom in blaženstvom v srci.

In vsi zvonovi so zapeli sami od sebe, in ptice so prihajale v velikih jatah. Vrnili so se v svatovskem izprevodu, kakeršnega še ni učakal nobeden kralj.

Zadnji biser.

Bila je bogata, srečna hiša. Vsi — gospoda, družina, celo domači prijatelji — vsi so bili srečni in veseli; danes se je rodil dedič, sin; in zdrava sta bila mati in dete.

Na pol so zakrili svetilnico v ugodni spalnici, in okna so bila tikoma zagrnjena s težkimi svilnatimi zagrinjali. Preproga na tleh je bila debela in mehka kakor mah, in vse je vabilo h krepčajočemu počitku. Tako se je zdelo tudi strežkinji; zaspala je in lahko je spala brez skrbi, zakaj vse je bilo dobro, vse v redu. Vila, prijateljica one hiše, je stala ob vzglavji; okolo deteta na materinih prsih so se lesketale mnogoštevilne zvezde — krasen prizor — in vsaka zvezda je bila biser sreče. Vse prijazne vile življenja, vse so novorojencu prinesle svoje darove; tu se je bliščalo zdravje, bogastvo, sreča, ljubezen, iz kratka, vse, česar si more človek želeči na zemlji.

„Vse je prineseno in poklonjeno otroku!“
izpregovori vila-zaščitnica.

„Ne! Vse še ne,“ ogласi se tik nje glas detetovega dobrega angelja varuha. „Jedna vila še ni prinesla svojega daru, toda prinese ga, prinese ga nekoč, četudi v tem preteko leta. Zadnjega bisera še ni!“

„Kaj? Ni ga še? Tu mora biti vse in če bi res česa ne bilo, pojdiva iskat mo- gočne vile, pojdiva k nji!“

„O, saj pride, sama pride o svojem času! Njen biser še, in venec bo popoln.“

„Kje pa, kje neki stanuje? Povej mi, jaz grem, da prinesem še ta biser.“

„Kaj, ali res hočeš?“ reče detetov angelj varuh. „Povedem te k nji, kjerkoli je! Nima stalnega doma, zdaj je v cesarjevem gradu, zdaj v koči najubožnejšega kmeta; ne izgreši nobenega človeka, vsakemu prinese svoj dar, bodisi kraljestvo ali pa samo igračo! Tudi k temu detetu pride prej ali slej. — Toda ker hočeš, pojdiva po biser, po zadnji biser za to bogastvo!“

Držeč se za roke, sta splavala tja, kjer je bila v tem trenutku vila.

Bila je velika hiša s temnimi hodniki, praznimi sobami, in tako čudna tišina je vladala v nji; dolga vrsta oken je bila odprta, da je pihala mrzla sapa skozi nje, in bela zagrinjala so se zibala v prepihu.

Sredi sobe je stala odprta krsta, in v nji je počivala mrtva žena. Umrta je v najboljših letih; črez in črez je bila pokrita z najlepšimi svežimi rožami, tako da si videl le tanke sklenjene roke in poveličani njen obraz, na katerem se je brala nepopisna resnoba kakor pri ljudeh, ki so se posvetili Bogu.

Okolo krste so stali mož in kopica otrok; vsi so se poslavljali od mamice. Mož ji je poljubljal roko, oh, drobno roko, ki je bila še nedavno vztrajno in ljubeznivo delala za vse, zdaj pa je bila kakor suho listje. Vroče solze so mu v velikih kapljah padale po licih na tla, ali nihče ni izpregovoril besedice. Globoka tišina, ki je vladala tu, je pričala o srčni bridkosti. Mōlče so ihteči odhajali iz sobe.

V sobi je stala goreča sveča, in nje plamen je plapolal v prepihu, in nikdo ni utrnil dolgega rdečega stenja. V sobo so stopili tuji ljudje, položili pokrov na krsto, pritrdili žreblje, in udarci kladiva so se razlegali po vsi hiši ter so pretresali krvaveča srca.

„Kam pa me vodiš?“ vpraša vila, „tu ne stanuje vila, katere biser bi bil najboljši dar življenja!“

„Tukaj stanuje, v tej sveti uri je tu,“ zavrne jo angelj varuh ter pokaže v kot,

in ondu, kjer je med cveticami in podobami sedela mati, dokler je bila še živa, odkoder je kot dobrodejna domača vila ljubeznivo pozdravljala moža, otroke in prijatelje, odkoder je kot solnčni žarek oživiljala vso hišo, ondu je zdaj sedela tuja žena v dolgem svilnatem oblačilu. To je bila žalost, srčna žalost, katera je kraljevala tu kot vladarica; zdaj je bila ona mati mesto rajne matere. Vroč solza se je utrnila v njen naročaj in se izpremenila v biser. Lesketal se je v vseh barvah mavričnih, in angelj je vzel biser, ki se je svetil kot zvezda s sedmerim leskom.

„Biser bridkosti, to je zadnji biser, brez katerega ne sme biti nič na svetu, zakaj ta biser šele povzdiguje sijaj in vrednost ostalih biserov. Oglej si lesk mavrice, ki veže zemljo z nebom! Za vsakega ljubih svojcev, katerega nam vzame smrt, dobimo tam gori v nebesih novega prijatelja, po katerem si tudi mi srčno želimo. Skozi zemeljsko noč gledamo gori na zvezde, čakajoč konca. Pogledaj torej še biser bridkosti, v njem počivajo duši krila, ki nas nekoč poneso odtod!“

KAZALO.

	Stran
Starec Peskar	3
Palčica	18
Kraljičina na grahu	34
Deklica z užigalicami	36
Angelj	40
Marjetica	44
Petelin na strehi in petelin na smetišči	51
Snežak	56
Ajda	64
Najljubeznivejša roža na svetu	68
Kresilo	72
Stanovitni kositerni vojak	83
Štorklje	88
Jelčica	94
Divji labodi	108
Zadnji biser	133

Pri

JAN. GIONTINI-ji v Ljubljani

so na prodaj še te-le knjige:

Spisi za narod in mladino.

(Z * označene knjige so primerne za šolarske knjižnice.)

Aladin s čarobno svetilnico (s podobami)	12 kr.
<i>Aléšovec Jak.</i> : Jama nad Dobrušo.	
— Pravljica iz starodavnih časov	20 „
— *Kustoca in Vis, popis vojske na Laškem leta 1866	20 „
— Vrtomirov prstan ali zmaj v Bistriški dolini. Ljudska pravljica	20 „
* <i>Amicis-Miklavčič</i> : Srce, 4 zvezki à	20 „
<i>Berthet-Sušnik</i> : *Darinka, mala Črnogorka. — (Učenke v petih delih sveta), I. del	24 „
— *Sita, mala Hindostanka, II. del	24 „
— *Izanami, mala Japonka, III. del	24 „
Bojte se, v drevo vpreženi vitez. — Pravljica	8 „
* <i>Brezovnik A.</i> : Zakaj? — Zato?	30 „
Cerkvica na skali. — Pravljica	12 „
<i>Costa dr.</i> : Postojnska jama	20 „
Doma in na tujem. — Povest, 1889	20 „
* <i>Dominicus</i> : Národne pripovedke za mladino, II. zvezek	24 „
— *Pravljice in pripovedke za mladino, 1889	36 „

— *S prestola na morišče. — Zgodovinska povest	20	kr.
Dve čudapolni pravljici za slovenski narod	16	„
Dve igri za slovensko gledališče. —		
1. Juran in Sofija, 2. Štepan Šubic	20	„
Erazem Predjamski. Povest	16	„
Feldmaršal grof Radecki	20	„
*Freuensfeld: Venček pravljic	20	„
Funtek A.: Knjižnica za otroke (s podobami), 12 zvezkov à 6 kr.; vsi skupaj	60	„
Genovefa, sveta grofinja. — Mična in genljiva pripovedka	16	„
Hildegarda, vzveličana cesarica. — Sveta povest	20	„
Hirlanda, bretanjska vojvodinja. — Poučna povest po Kristofu Šmidu	20	„
Hitri računar z ozirom na sedanji denar po avstrijski veljavi in na novo mero in vago. — Trdo vezan	40	„
*Hladnik Ign.: Na valovih južnega morja. — Pravljica	14	„
*Hoffmann-Funtek: Kakó vzgaja usoda. — Povest (s štirimi jeklorezi)	40	„
— Kar Bog stori, vse prav stori. — Povest (s štirimi jeklorezi)	40	„
— Bog pomaga. — Povest (s štirimi jeklorezi)	40	„
— Peter Prostak. Povest (s štirimi jeklorezi)	40	„
Hopfen-Funtek: Kakó je izginil gozd. Povest	20	„
*Hubad Fr.: Pripovedke za mladino I. in II. zvezek à	24	„
— *Pripovedke za mladino, III. zv.	20	„

Ključec lažnjivi	20 kr.
<i>Keller J. A. dr.</i> : Prst božji ali vzgledi božjih kazni. I. in II. zvezek à	20 „
<i>Kosi Ant.</i> : Šaljivi Jaka, zbirka naj- boljših kratkočasnic za slov. mladino. I., II. zvezek à	24 „
* <i>Kredba-Podkrajšek</i> : Izdajalec domo- vine. — Povest, 1889	24 „
* <i>Leban Janko</i> : Šestdeset malih po- vesti za otroke	16 „
<i>Malavašič Fr.</i> : Strijc Tomova kočja ali življenje zamorcev v severni Ame- riki. Trdo vezana	70 „
Mali Palček (s podobami)	12 „
Mali vseznalec ali zbirka lahko izpe- ljivih poskusov iz fizike, mehanike, arit- metike in glumarstva, smešnic, zastavic z navodom o punktiranji ali geoman- ciji, 1890	30 „
* <i>Najdenček</i> ali pravični se tudi živine usmili. — Povest	20 „
<i>Naselnikova hči</i> , cvetlica pustinje	20 „
<i>Nedeljko Fr.</i> : Maksimilijan I., cesar me- hikanski	20 „
<i>Nikolaj Zrinjski</i> , hrvatski junak	20 „
<i>Pavliha nemški v slovenski obleki</i>	20 „
* <i>Planinski J. P.</i> : Zbirka narodnih pri- povedek za mladino. 2 zvezka à	20 „
Pod turškim jarmom. — Povest	20 „
<i>Podkrajšek H.</i> : Car in tesar. Zgodo- vinska pripovedka	20 „
* <i>Robinson</i> . Povest za mladino	50 „
* <i>Šmida</i> sto majhnih pripovedek za mla- dino	40 „
<i>Trstenjak-Flegerič</i> : V delu je rešitev.	30 „

COBISS 2042200

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000428323

